

a. turan oflazoğlu

GENC OSMAN

EGE ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ
KÜTÜPHANESİ

Demirbaş No.	Tasnif No.
72	7812.317

~~EGE ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ
KÜTÜPHANESİ~~

Demirbaş No.	Tasnif No.
	7.894.e 16

MİLLİYET YAYIN A.Ş. YAYINLARI
OYUN DİZİSİ: 1

Yayın Hakkı: A. Turan Ofazoğlu. Milliyet Yayın A.Ş.

Birinci Baskı: Temmuz 1979

Dizgi : Milliyet Yayın A.Ş.

Baskı : Reyo Matbaas

Dokuz Eylül Üniversitesi
Güzel Sanatlar Fakültesi
KÜTÜPHANESİ

Milliyet
YAYINLARI

KİŞİLER

I YENİÇERİ

II YENİÇERİ

I SİPAHİ

II SİPAHİ

ÖMER EFENDİ

SULTAN OSMAN

SADRAZAM DİLAVER PAŞA

DAVUT PAŞA

DARÜSSAADE AĞASI SULEYMAN

ŞEHZADE MEHMET

I İSTANBULLU

II İSTANBULLU

III İSTANBULLU

IV İSTANBULLU

CELLAT, konuşmaz

AKİLE HATUN

AKİLE'NİN CARİYESİ

ŞEYHÜLİSLAM ESAT EFENDİ

NEVHAYAL

VALİDE SULTAN, Sultan Mustafa'nın annesi

I KÖYLÜ

II KÖYLÜ

I BİLGİN

II BİLGİN

III BİLGİN

IV BİLGİN

SULTAN MUSTAFA

Yeniçeriler, sipahiler,

köylüler, cellâtlar

BİRİNCİ PERDE

AGIT

(Uzun bir çığlık ve ezgi)

Az bulunur insan iken
cihan şahına kıydılar;
gayretli bir aslan iken
cihan şahına kıydılar.

Gazi bahadır han idi
pek soylu bir sultan idi;
nâmiyla Genç Osman idi
cihan şahına kıydılar.

Onu herkes yadırgadı
oysa güzeldi maksadı;
kanıyan bir güldür adı
cihan şahına kıydılar.

Hatırlatır ozan bunu
ey halk ibretle an bunu
unutamaz insan bunu
cihan şahına kıydılar.

(Mehter eşliğinde bir yandan yeniçeriler girerler, bir yandan sipahiler.)

I YENİÇERİ

Nereye gidersen git
"Burası neresi?" diye sorarsan
gülerler sana.

II YENİÇERİ

Çünkü nereye gitsen
bizim topraklar bizim sulardır.

I SİPAHİ

Üsküdar'dan yola çıkıp
ilerle günlerce, haftalarca
aylar boyu git...

II SİPAHİ

Gidebildiğin kadar git
doğan güneşe doğru...

BİRLİKTE

Git, git, git!

I YENİÇERİ

Gücün kesilir, ömrün biter de
bitmek bilmez bizim ülke.

II YENİÇERİ

Kendini kaybedersin de
bulamazsın bizim sınırı.
Uçsuz bucaksız ovalar...

BİRLİKTE

Bizimdir!

I SİPAHİ

Ovalar bitimindeki dağlar,
dağlar ardındaki göller, ırmaklar...

II SİPAHİ

Bak haritaya, bir bir say
gördüğün bütün iller bizimdir
bizimdir büyük denize kadar.

BİRLİKTE

Bizimdir doğular!
Tâ baştan beri ayaktadır bu devlet
ayakta kalacaktır ilelebet!

I YENİÇERİ

Edirnekapı'dan yürü güneşle.

II YENİÇERİ

Git güneşin ardından.

BİRLİKTE

Git, git, git!

I SİPAHİ

Nereye varırsan var...

II SİPAHİ

Sorma neresidir o diyar.

BİRLİKTE

Bizimdir batılar!

I YENİÇERİ

Bizim olmayan neresi var?
İster yol tep tabana kuvvet...

I SİPAHİ

İster at sür doludizgin.
Kimindir gittikçe soğuyan iller, kimin?

BİRLİKTE

Bizimdir kuzeyler, bizim!

II YENİÇERİ

İster araba koş, ister yelken aç
istersen kanatlanıp uç...

II SİPAHİ

Kimindir çöller, kimindir denizler?
Kimindir çöller, denizler ötesi?

BİRLİKTE

Bizimdir güneyler, bizimdir hepsi.

Tâ baştan beri ayaktadır bu devlet
ayakta kalacaktır ilelebet!

(Çıkarlar.
Topkapı Sarayı. Ömer'le Osman girer.)

ÖMER

Başkasını yok sayıp ben, ben, hep ben diyen
ya kendinde boğulur yavaş yavaş, ya da bir gün
başkasının pençesini gırtlığında bulur.
Bizde şu an geçmiş yaşamakta yalnız.
Bütün gözleri kamaştıran bu ihtişamı
yorgun akşam güneşidir bize bağışlıyan;
onun giderayak saçtığı altınlar
çok geçmeden kararacak avuçlarımızda.

OSMAN

Ve korkulu düşleri olacaklar gecemizin.
Evet, bu gövde hayli yaşlandı, hocam.

ÖMER

Ama gövdenin başı genç, padişahım;
ve genç bir baş yenilirebilir gövdeyi.

OSMAN

Gövde gençlik aşısını kabul ederse.

ÖMER

Baş, gövdeye kabul ettirirse.

(Dilâver'le Davut girer.)

OSMAN

Né haberler, sadrazam paşa, içerden dışardan?
Rüzgâr nice eser?

DİLÂVER

Pek gönlümüzce esmez, padişahım.

OSMAN

Anlat, anlat. Sen daha gelmeden
kederefzâ makamına ayarlanmıştı sazlar.

DİLÂVER

Lehistan'ın kışkırttığı Kazaklar
huysuzluk ederler sınırlarımızda;
hatta zaman zaman tekneleriyle dalıp
talan ederler Karadeniz kıyılarımızı.

ÖMER

Yani padişahım, bir sabah bu sarayın pencerelelerinden
Boğaz sularında fing attıklarını görebilirsiniz.

OSMAN (Ömer'e)

Yabancı'nın pençesi yavaş yavaş
uzanıyor gırtlığımızı. Daha dün
can düşmanı Rusya'ya karşı koruduğumuz Lehistan
karşımıza düşman olarak çıkmayı göze alıyor ha?
Peki Dilâver Paşa, Baltık...

DİLÂVER

Baltık, hünkâрім?

OSMAN

Baltık Denizi'ne, diyorum, el koymak
ne kadar zaman alır, neye mal olur bize?

ÖMER

Arada Lehistan var.

OSMAN

O engeli aşıp Baltık'a ulaştık mı,
orda kuracağımız güçlü bir donanmayla
Atlas Denizi'ne açılan Cezayir donanmamız
kıskaca alabilir Lehistan'ı da, bütün Avrupa'yı da.

DİLÂVER

Pek güzel, ama pek güç, hünkâрім.

DAVUT

Güç demek imkânsız demek değildir.
Padişahım olanca heybetiyle bir görünsün sınırlarda
gizlenecek delik arar Avrupa'nın orduları.

DİLÂVER

Keşke! Ama...

OSMAN

Avrupa'yla başedecek durumda değiliz,
büyük günlerimiz geçti artık
demek mi istersin paşa?

DİLÂVER

Hâşâ, hünkârım! Bu kulunuzu düşündüren...

OSMAN

Fatihlik büyük atalarımıza vergidir,
eldekileri korumaktır bize düşen
E mi demek istersin?

yc

on DİLÂVER

ç

Hâşâ, padişahım, hâşâ!

O Avrupa değil bu kulunuzu düşündüren;
ne zorlu ordularıyla İran Şahu
ne Arap şeyhlerinin huysuzlukları
ne de herhangi bir düşmanın varlığı...
Ben artık kendimizden emin değilim. Asker
büyük atalarımızın askeri değil artık.
Avrupa'yla tekrar boy ölçüşebilmek için
asker ocaklarını düzeltmek zorundayız.

ÖMER

Düzelecek yerleri kaldırsa tabii.
Öylesine bozulmuş ki onlar...

OSMAN

Amcam Sultan Mustafa'yı,
akıl dengesinden yoksun o zavallıyı
bir takım oyunlarla tahta çıkarırlar, bahşiş...
Üç ay sonra indirip
beni oturturlar tahta, bahşiş...

ÖMER

Bundan kolay, bundan kazançlı iş mi olur?
Gemlerini kısmalı bunların, padişahım.
Zamları dahi verilmesin bir zaman.

DİLÂVER

Kıdem zamları mı? Nasıl olur?

ÖMER

Bu son zamanlarda ne yaptılar
ikide bir kazan kaldırmaktan başka?

DİLÂVER

Yer yerinden oynar zamlarını alamazlarsa.

DAVUT

Ne hadlerine! Efendisinin lütfedip attığı
kemikle yetinir köpek dediğiniz, hâşâ huzurdan.

OSMAN

Dünyanın kaç bucak olduğunu öğreteceğim onlara.

Bu yeni efendiye diş gösteremeyeceklerini,
benim karşımda havlıyamıyacaklarını
o beyinsiz, o aklın uğramadığı kafalarına
zorla sokacağım yakında! Çok yakında
ikisini de söndüreceğim o ocakların.

DİLÂVER

İki ocağı birden karşınıza almasanız.
Yeniçeriye çekidüzen verecekseniz, sipahiye tutun;
yeniçeriye okşayın, sipahiye dizginliyecekseniz.

OSMAN

Né dersin Davut Paşa ?

DAVUT

Herhangi bir kimse için doğru olabilir bu tutum.
Ama koskoca bir cihan padişahı,
hele hünkârım gibi korkuya yabancı bir genç aslan
neden hileye baş vurmak zorunda kalsın?

DİLÂVER

Tedbir akıl gereğidir.

OSMAN

Benim tedbirim onların başını ezmek olacak.

DİLÂVER

Bunu önceden belli etmeyin ki...

ÖMER

Başlarını ezdirmemek için
tedbir almasınlar, değil mi paşa ?

OSMAN

İki ocağın ağalarıyla görüş de
sabah akşam-talime soksunlar neferlerini ;
sefere hazır olsunlar.

DİLÂVER

Talim mi, hünkârım ?

OSMAN

Şaşılacak bir şey mi dedim, paşa ?

DİLÂVER

Onlar, padişahım, nasıl söylüyeyim,
her işle uğraşıyorlar şimdi...

ÖMER

Askerlikten başka.

OSMAN

Talimsiz asker olur mu paşa ?

(Yeniçeriler sahnenin bir yanında yer alırlar,
sipahilerse öbür yanında.)

I YENİÇERİ

Ne demek !

II YENİÇERİ

Ne demek !

I SİPAHİ

Ne demek talim !

I YENİÇERİ

Bize derler yeniçeri.
Nikâhımız altındadır Zafer
yeniçeri yeniçeri olduğu günden beri.

I SİPAHİ

Bize derler sipahi.
Bizim katılacağımız her savaş
çoktan kazanılmıştır billahi!

OSMAN

Ya talim, ya ölüm!

I YENİÇERİ

Vay benim aykırı öten bülbülüm!

II YENİÇERİ

Talim mi, o da nesi ?
Bu pala kınında boş mu durur sanırsın?

I YENİÇERİ

Elim daha kabzaya uzanırken
yeredir küffarın kellesi !
Ne demek, ne demek...

BİRLİKTE

Ne demek talim !

OSMAN

Ya talim...

I SİPAHİ

Güldürme, zalim !
Sen dağıtılacak orduyu
açılacak kaleyi göster, yeter.

II SİPAHİ

Talimmiş, malimmiş, boş ver!

I SİPAHİ

Daha ben atlamadan atımın sırtına
zaferim armağandır sana.
Ne demek, ne demek...

BİRLİKTE

Ne demek talim !

(Çıkarlar.)

ÖMER

Avrupa düzenli orduyu bizden öğrenirken
bizim ordu düzenbağını koparmakta.
Bizden öğrendikleri askerliği

DAVUT

Bu sele karşı vaktinde set çekilmezse
İstanbulular boğulacaktır İstanbul'da.

ÖMER

Set çekmek mi, paşa? Kime karşı?
Onlar sığınmaya geliyorlar buraya.
İstanbul'a sokmayıp
yaban illere mi savalım onları?
Anadolu'nun çabasıdır İstanbul'u alan,
İstanbul'u bizim yapan onun emeğidir.
Bu borç böyle ödenmez.

OSMAN

Yeryüzünün en güçlü devleti,
en zengin ülkesiyiz sözde.
Açıktan ölenlerin bulunduğu bir ülkede
şölenler düzenlenip tika basa yeniyorsa,
çıplakların soğuktan titreyişi bir yerde
kürklerle sarınanlar olabiliyorsa;
ve bütün bunlardan sorumlu olan kişiye
cihan padişahu diye alkış tutuluyorsa
yazıklar olsun o padişaha da
ona alkış tutanlara da!

DAVUT

Kışa karşı tedbir düşünülseydi...

DİLÂVER

Tanrının işlerine akıl erer mi?
Nasıl bir kış olacağı önceden bilinmez ki.

ÖMER

Daha dün beş parasız kişiler
bugün Karun malına sahip olursa;
yani padişahım, üç beş kişi
ülkenin olanca varlığına el korsa
yüzbinlerin payına yokluk düşer elbet.

OSMAN

Herkes benim dediği her akçenin
ve benim dediği her karış toprağın hesabını
verebilmelidir benim ülkemde. Baka paşa,

yakında öğretebilirler bize
hem pek yüksek bir ücretle.

OSMAN

Yanımda cellâtle dolaşacağım sokak sokak;
bulduğum yeniçerileri de sipahileri de
çuvallara doldurup salacağım denize.
Sen de bil ve onlara bildir ki, paşa,
Lehistan'a yürüyüş var yakında. Başka?

DİLÂVER

Bu görülmemiş kış yüzünden
Haliç de Boğaz da buz tutunca, padişahım,
dışardan erzak getiremez oldu gemiler.
Etin okkası on beş akçeye çıktı.

OSMAN

Kaç?

ÖMER

On beş!

OSMAN

Bizim sarayla paşa konaklarından başka
hiç bir eve et girmez oldu desene.

DİLÂVER

Yine bu amansız kış yüzünden
kıtık baş göstermiştir Rumeli'de.

OSMAN

Peki Anadolu?

DİLÂVER

Daha kötü olamaz gelen haberlere göre.
Açıktan kırılan kırılana... Evini barkım
çiftini çubuğunu bırakan geliyor.

OSMAN

Nereye?

DİLÂVER

Anadolu dalga dalga akıyor buraya.

Dokuz Eylül Üniversitesi
Güzel Sanatlar Fakültesi
KÜTÜPHANESİ

sen de bil, sen de Davut, hocam siz dahi bilin
ve göklerdeki Tanrı dahi bilsin ki,
her kim hak etmeden bir lokma yutmuşsa
o lokmayı kusturacağım ona!

ÖMER

Devletin zengin olduğu yerde herkes zengindir,
devletin güçlü olduğu yerde herkes güçlü;
ve ancak devletin onurlu olduğu yerde
onurludur herkes.

OSMAN

Atalarımın devleti değil mi bu, hocam,
aynı yapı değil mi bu?
Yoksa bende midir kusur ?

DİLÂVER

Hâşâ, hünkârım!

DAVUT

Hâşâ! Padişahımda kusur olur mu?

OSMAN

Kimde peki ?

ÖMER (Davut'u kuşkuyla süzüp):

Çağ değişiyor, hünkârım, değişiyor çağ.
Dünü yaşatan kurallar bugünü boğmakta.
Yapı aynı yapı elbette, ama bakın
tavanda delikler var, duvarlarda çatlaklar...
Temelde sarsıntılar var da ondan.
Yapıyı yeniden kurmak gerek.

OSMAN

Kurulacak.

ÖMER

Ama gecikmeden, yoksa içindekiler
yıkıntılar altında kalacak.

OSMAN

Yapı yeniden kurulacak.

(Ömer, Dilâver ve Davut çıkarlarken Ömer çıkışta
oyalanır; ötekiler uzaklaşmca geri gelerek)

ÖMER

Davut Paşa tekin adam değil.

OSMAN

Ne gibi ?

ÖMER

Hep daha yukarlara çıkmak isteyen
ama bunu kendi gücüyle başaramıyanların
hali var onda. Bu türlü kimseler
— bir fırsat geçmesin ellerine —
amaçlarına erdirecek en kötü,
en alçakça yollara dahi baş vurabilirler.
Neden ikide bir sadrazamla birlikte
padişah katına çıkıyor böyle ?

OSMAN

Dördüncü vezirdir.

ÖMER

Neden üçüncü, dahası, ikinci vezir değil de
dördüncü vezir eşlik ediyor sadrazama ?
Hem, hiç gereği yokken
ne yasalar ne töreler bakımından.
Ayrıcalığı nedir Davut Paşa'nın ?

OSMAN

Hanedanın damadıdır ya.

ÖMER

Yani tahtından indirilen Sultan Mustafa'nın
kızkardeşinin kocası.

OSMAN

Halamn.

ÖMER

Ama Sultan Mustafa'dan boşalan yere
siz oturdunuz, padişahım.

OSMAN

Kendi hakkım olan yere oturdum ben.

Amcam yasalara aykırı olarak
oturtulmuştu benim tahtıma.

ÖMER

Ama Sultan Mustafa'nın yakınları
sizin gibi yorumlamazlar bu durumu.

OSMAN

İki kez ağır suç işledi Davut Paşa,
ikisini de bağışladım. Bağlıdır bana.

ÖMER

İki kez ağır suç işleyen
üçüncü kez de işleyebilir, hem
öncekilerden talimli olduğu için
daha kolay işler daha ağır bir suç.

OSMAN

Gizli bir tertibi açığa çıkar çıkmaz
ezerim başını.

ÖMER

Gizli tertipleri olduğu su götürmez;
bunları bir an önce siz açığa çıkarıp
ezin başını !

(Çıkar. Osman dalgın gezinirken)

SÜLEYMAN

Efendimiz!

OSMAN

Sen misin Süleyman Ağa ?

(Süleyman, kuşkulu, sağı solu kollayınca)

Lala, ne yapıyorsun öyle?

SÜLEYMAN

Ne olur ne olmaz, efendimiz.
Yerin kulağı vardır der dünyayı tanıyanlar.
Tehlikeye karşı uyanık olmalı.

OSMAN

Ne tehlikesi ?

SÜLEYMAN

Tek yönden gelse, kolay.

OSMAN

Nedir gelen ?

SÜLEYMAN

Şer kuvvetleri, efendimiz, çeşitli yönlerden
gizli gizli yaklaşıyorlar buraya.

OSMAN

Açık konuş, lala !

SÜLEYMAN

Bir takım dolaplar çevriliyor, efendimiz.

OSMAN

Açık konuş dedim! Belirsiz sözler uyarılmaz,
büsbütün şaşırır kişiyi.

SÜLEYMAN (koynundan bir nâme çıkarıp uzatarak)

Size geldi bu.

OSMAN (nâmeyi sessiz okuyup)

Hayır! Olamaz! Bunu kim gefirdi ?

SÜLEYMAN

Göğsü bağı açık bir derviş
kan ter içinde gelip bana vererek
"Bunu hemen ilet padişaha" dedi
ve bir an dahi oyalanmayıp gitti.

OSMAN

Ben çok severim Mehmet'i, lala.

SÜLEYMAN

Elbette, efendimiz, ama...

OSMAN

Mehmet de beni sever, emininim.

SÜLEYMAN

Elbette, ama...

OSMAN

Ben onu çok severim!

SÜLEYMAN

Acaba hangisini daha çok ?
Kardeşinizi mi, tahtınızı mı ?

OSMAN

O da beni çok sever.

SÜLEYMAN

Acaba hangisini daha çok ?
Sizi mi, tahtınızı mı ?

(Elinde sarılmış bir kâğıt, Mehmet girer.
Süleyman çıkar.)

OSMAN (nâmeyi gizliyerek)

Mehmet!

MEHMET

Efendimiz!

OSMAN

Birlikte oynadığımız günler
çok mu uzaklarda kaldı kardeşim ?
Seni bilmem, ama benim gözümde sen
o Mehmet'in hâlâ.

MEHMET

Benim gözümde dahi siz...

OSMAN

Bırak resmiyeti!

MEHMET

Sen de aynı Osman'sın bence.
Ama artık büyük bir fark var:
oyun arkadaşım ve canım kardeşim Osman
devrin padişahı Sultan Osman şimdi.

OSMAN

Doğrusu, görev biraz değiştiriyor,

kendi şekline sokuyor kişiyi ;
ama senin için hep aynıyım ben.
Dilerim sen de öyle kalırsın, Mehmet.

MEHMET

Ne şüphe, Osman!

OSMAN

Hey gidi günler! Birlikte ders aldığımız,
birlikte savaş eğitimi gördüğümüz...
Ne güzel yazın vardı senin, Mehmet.

MEHMET (elindeki kâğıdı uzatarak)

Bak bakalım, hâlâ öyle mi.

OSMAN (kâğıdı alıp açarak)

Bu ne müthiş şey, bu ne güzel tuğra böyle!
Sanki seni yitirdim de yeniden buldum.

MEHMET

Yitirdin mi?

OSMAN

Yok yani, söz gelişi... çok sevindim de.

(Kâğıda hayran hayran bakarak tek tek okur)

"Ahmet Han oğlu Osman Han."
İnan ki, tahta çıktığım gün dahi
bu denli sevinmemiştim, Mehmet.

MEHMET

Ben de zaten o gün başlamıştım buna,
sen tahta çıktıktan hemen sonra.
O günden beri çalışmaktaydım üzerinde,
yazdığım en güzel şey bu olsun istiyordum.
Az önce bitirdim.

OSMAN

Demek gözünün nuru var bunda?

MEHMET

Gözümün ve gönülümün.

OSMAN

O zamandan belliydi yazı ustası olacağın.
Hele Arapçan öyle kusursuzdu ki,
senden sonra ben Arapça konuştum mu
gülmesini tutamazdı hocamız, hatırlar mısın?

(Mutlu, gülüşürler.)

MEHMET

Sen de cenk işinde yamandı ama.
Ok atmada, kargı salmada, kılıç kullanmada,
hele ata binmede... yalnız beni değil
bize ders verenleri dahi geçmiştin az zamanda.
Sen aynı hedefe üstüste oklar saparken
derdim: büyük atalarımız gibi olacak Osman,
Fatih gibi, Yavuz gibi, Kanuni gibi.

OSMAN

İlâhi Mehmet! Ben de kendimi bildim bileli
onlar gibi olmayı kurarım hep;
ama onlar gibi olabilmek için
onları gibi yenilmez bir ordu gerek,
onları gibi sağlam bir düzen.

MEHMET

Sen her güçlüğün üstesinden gelirsin.

OSMAN

Ya karşıma büyük engeller çıkarsa;
yani aşamayacağım kadar sarp, çetin?

MEHMET

Sen her engeli aşarsın Osman,
her engeli aşmak zorundasın sen.

OSMAN

Her engeli?

MEHMET

Her engeli.

OSMAN

Ya bana çok yakın biri,
çok sevdiğim biri olursa bu?

MEHMET

Seni seven biriyse
engel olarak çıkmaz karşıma.

OSMAN

Ama ya çıkarırlarsa?

MEHMET

O istemeden mi?

OSMAN

Belki de haberi bile olmadan.

MEHMET (kaygılanarak)

Nasıl yani Osman? Kimi demek istersin?

OSMAN (Süleyman'ın verdiği nâmeyi uzatarak)

Oku.

MEHMET (nâmeye göz atar atmaz irkilir)

Hayır!

OSMAN

Oku, Mehmet! Yüksek sesle.

MEHMET (güçlkle okuyarak)

"Kardeşin Şehzade Mehmet'i sıkı tut."
Bu benim içime öyle yabancı ki
buna yalan demeye bile utanırım ben.

OSMAN

Sana güvenim var, Mehmet.

MEHMET

Şu halde?

OSMAN

Ama güvenmediğim kişi o kadar çok ki.
Tehlike beni sınırlara çağırır kardeşim,
ben bir sefere çıkmak üzreyim.
Burda bir tehlike olduğunu bile bile
nasıl giderim uzaklara?

MEHMET

Bana kıymayı aklınıza koyduysanız,
mutlaka öldürmek istiyorsanız beni, efendimiz...

OSMAN

İşkence etme bana, Mehmet;
şu "efendimiz" lâfını da bırak!
Ne diye öldürmek istiyeyim seni?
Senin canını yakan her şeyi
ben de senin kadar duyarım, kardeşim.
Sen bir kez ölür, kurtulursun;
oysa ben ömrümün sonuna dek
kimbilir kaç kez ölürüm seni düşündükçe.

MEHMET

Demek kararın kesin?

OSMAN

Ulu atamız Fatih'in koyduğu yasaı hatırla:
"Torunlarımdan her kime saltanat nasip olursa,
dünyanın düzeni uğruna..."

MEHMET (tamamlar)

"... kardeşlerini öldürebilir." Osman, kıyma bana!

(Osman kardeşine beslediği duyguyu bastırarak
bambaşka biri olmuş, buz gibi bakmaktadır.)

Nasıl değiştin birdenbire Osman!
Nasıl da aldattın beni...

(Osman arkasını döner, boşanmamak için
dudağını ısırılmaktadır.)

Tam bir canavarmışın sen!

OSMAN

Daha kolay katlanmanı sağlayacaksa
öyle bil, canavar say beni.

(El çırpıp, Cellât girer.)

MEHMET

Osman! Dilerim Tanrıdan,
beni hayatımdan nice mahrum ettiysen
senin dahi ömrün ve saltanatın berbat olsun!
(Cellâtla çıkar.)

OSMAN

Suç işliyorsam, âmin, kardeşim!
(Elindeki tuğrayı hatırlar, okur)
"Ahmet Han oğlu Osman Han"
Aferin Sultan Osman, bozuk düzeni
ne güzel başladın düzeltmeye!

(Çıkar:

Sokak. İstanbullular dehşet içinde
girerler.)

I İSTANBULLU

Zavallı şehzade! Tek suçu
kardeşinden birkaç ay sonra doğmak.

II İSTANBULLU

Her bakımdan geçermiş padişahı.
Bir yiğitmiş ki, eh işte, o kadar olur.
Böylesi her zaman gelmezmiş dünyamıza.

III İSTANBULLU

Ağabeyinden sonra doğması neyse ama
ondan daha yaman bir yiğit olması
ya da öyle bilinmesi daha ağır bir suç.

IV İSTANBULLU

Canım belki de, hani ne derler,
kör ölür badem gözlü olur.
Kim görmüş Şehzade Mehmet'i de...

II İSTANBULLU

Yok, öyle deme, anlata anlata bitiremiyorlar.

IV İSTANBULLU

Kimler?

II İSTANBULLU

Allah Allah!

III İSTANBULLU

Canım hiç mi girip çıkan yok saraya?

IV İSTANBULLU

Şehzade Mehmet hücrelerinden ayrılamazdı ki.

I İSTANBULLU

Sultan Osman pek iyi davranırmış kardeşine,
şehzade ne zaman isterse görebilirmiş padişahı.

III İSTANBULLU

Gel de akıl erdir Osmanoğlu'nun işine!
Hem seviyor, hem öldürüyor.

II İSTANBULLU

En büyük Osmanoğlu izin vermiş bir kez,
yeter ki devletin hakkı korunsun demiş.

III İSTANBULLU

Ama insanın hakkı güme gidiyor bu arada.
Öz kardeşine nasıl kırıyor insan?

IV İSTANBULLU

İlk defa olmuyor ya dostum.

III İSTANBULLU

Kaç defa olursa olsun, alışılmaz buna.

IV İSTANBULLU

Taht kavgası yüzünden
binlerce kişinin kanı akmaktansa...

I İSTANBULLU

Ne olursa olsun, insanın içinden
tâ derinliklerinden kopup gelen bir ses
"Olmaz" diyor buna. İlk önemli işi
kardeşini öldürmek oldu, yazık.
Böylesi bir temel üstüne kurulacak yapı
bilmem ki...

II İSTANBULLU

Uğursuz mudur nedir, padişah olduğu yıl
Haliç dondu, Boğaz dondu birader.

III İSTANBULLU

Bedesten yandı; üç gün süren sağanaklardan
mahalleler, mescitler sular altında kaldı.
Kocaman taşlar düştü yukarlardan.

IV İSTANBULLU

Gökte kuyruklu yıldızlar görüldü.
Güneş dahi bir gün doğmayıp
yüzünü dünyamızdan esirgerse, şaşmam.

II İSTANBULLU

Hayatın bu kadar pahalandığı görülmüş, duyulmuş mu?
Geçinmek Azrail'le pençeleşmek oldu.

OSMAN (Cellâtle girerek)

Selâm!

İSTANBULLULAR

Aleyküm selâm!

I İSTANBULLU

Teşerrüf kiminle?

OSMAN

Padişahla.

II İSTANBULLU (gülerek)

Kendini padişah sanan o kadar çoğaldı ki, ahbap,
bize şu an mutluluk bağışlayan hangisi acaba?

OSMAN

Benim bildiğim bir tek padişah var bu ülkede.
O da karşınızda.

III İSTANBULLU

Benim de bildiğim, bizim padişah
Sultan Ahmet Han oğlu Sultan Osman'dır.

OSMAN

Karşınızda.

IV İSTANBULLU

Güldürme Allahımı seversen !

OSMAN

Siz Sultan Osman'ı gördünüz mü hiç ?

İSTANBULLULAR
Yooo ...

OSMAN
Eee ?

I İSTANBULLU
Görmedik, ama padişah deyince ...

OSMAN
Mücevherli sorgu çar, altın kabzalı hançerler,
ağır kürkler, elmas, zümrüt yüzükler, yakut düğmeler,
incili kaftanlar, murassa kemerler...

I İSTANBULLU
... geliyor aklımıza. Öyle ya
biraz da bunlarla belli olur padişahlık.

OSMAN
Daha çok, onlarla örtülür padişahlık ;
onların altında yok olur.

I İSTANBULLU
Pek iyi anlıyamadım ya, bu sözlerle
gizli kalmış bir gerçek açığa çıkar gibi..

IV İSTANBULLU
Yani sen şimdi bizim padişah mısın Allah aşkına ?
Şunu açıkça söyle de...

II İSTANBULLU
Ona göre davranalım biz de.

OSMAN
Söyledim ya.

II İSTANBULLU (bocalar)
Hay Allah !

IV İSTANBULLU (elini Cellâdın omuzuna koyarak)
Bu da sadrazamındır tabii.

OSMAN
Yalnız sadrazamla mı gezer padişah ?

I İSTANBULLU
Büyüklere ancak büyükler yaklaşır.
Sultanın yoldaşı da olsa olsa sadrazam olur,
vezirler, paşalar olur, değil mi ya ?

OSMAN
Ya bu şimdiki padişah
yoldaş olarak halkını seçmek istiyorsa?

I İSTANBULLU
Olmaz ki. Padişahla halk yanyana yürüdü mü
ya padişah halk olur, ya da halk padişah.
Yani sen gerçekten Sultan Osman da olsan
benim diyeceğim şudur: halk
biraz başka, biraz yukarda görmeli padişahını.

OSMAN
Onun size benziyen, sizden biri olması
daha iyi değil mi sizin için ?

III İSTANBULLU
Bize benzer, bizden biri olursa
çabuk yüz göz oluruz kendisiyle.

OSMAN
Padişaha bağlıdır o.

IV İSTANBULLU (elini Osman'ın omuzuna koyarak)
Kula da bağlıdır, kula da.

(Osman gülümsüyerek adamın elini tutar, skar;
adam kıvrırır. Osman elini bırakınca şaşkınlık
içinde ona bakarak)

Vay canma!

II İSTANBULLU
Sözünü geçiremiyen padişaha da
padişah mı derim ben!

(Osman'ın işareti üzerine Cellât kemendi koynundan çıkarıp şaklatır. İstanbullular dona kalırlar.)

OSMAN
Başla.

(Cellât kemendi II İstanbullu'nun boynuna geçirip bekler. Osman İstanbulluları gülümsiyerek süzüp)
Çöz.

(Cellât kemendi çözer, Osman'la uzaklaşırlar.)

II İSTANBULLU (boynunu okşayarak)
Bu şimdi bizden mi yani?

I İSTANBULLU (Osman'ın ardından bakıp gülümsiyerek)
Belki de iyi niyetli ashnda.

(Çıkarlar.
Şeyhülislâmın konağı. Akile'yle Cariyesi girerler.)

CARIYE (hanımının giysisine bakarak)
Yeni elbiseniz, değil mi?

AKİLE
Pek yeni değil, ama ilk giyişim.
Hoşuna gittiyse...

CARIYE
Eksik olmayın, hanımcığım.
Kimsenin üstünde böyle duramaz bu.
Şu lâle de her yerde marifetli hani:
ister bahçede ister saksıda, isterse böyle
kendisinden daha güzel bir yerde bulunsun.

AKİLE (giysisini inceleyerek)
Güzel işlenmiş, evet. Annem de, babam da
pek sever lâleyi; hoş, sevmiyen de yok gibi ya.
Lâleye bu aşırı rağbet, korkarım,
başedilmez bir çılgınlığa varacak zamanla.

CARIYE
Sevilmeyecek gibi değil ki, hanımcığım.

AKİLE

Şeklindeki ölçülü eda, rengindeki sevimli şiddet
— hele siyah, hele kırmızı olanlarda —
ve ruha davet ettiği hayaller bakımından
sultanı çiçek doğrusu. Ama hiç bir çiçek
ne kadar güzel, ne kadar alımlı olursa olsun
gölgede bırakamaz gülün saltanatını.

(Kulak kabartarak)

Babam bu saatte gelmez eve.
Bak bakalım neymiş bu sesler, kimmiş gelen.

(Cariye çıkarken)

OSMAN (girerek)
Ben.

(Akile hayretten ağzı açık, dizüstü düşer. Osman onu kaldırır.)

AKİLE (güçlkle konuşarak)
Efendimiz... nasıl oluyor da..

OSMAN
Ne nasıl oluyor, Akile ?

AKİLE
Yani, nasıl oluyor da burdasınız ?

OSMAN
Buraya geldiğim için burdayım. Yoksa
burayı nasıl bulduğumu mu soruyorsun ?
Şeyhülislâm Esat Efendi'nin konağını
bilmiyen var mı bu şehirde? Kaldı ki
yıllar önce bir daha gelmiştim buraya ;
el kadar yumurcakken, babam Sultan Ahmet Han'la.
Bu eve getiren yol, bu ev, bu evin bahçesi,
bu evin kapısı, penceresi, sofası, merdiveni,
bu evi öbür evlerden ayıran her şey
olduğu gibi duruyor bende.
Hele bu evde yaşayanlar
burdan çok bende yaşıyorlar;
hele onlardan biri... Yoksa sen
unuttun mu, Akile ?

AKİLE (büyülenmiş)
Unutulur mu ?

OSMAN
Öyleyse? Benim burda bulunmam
dünyanın en az yadurğanacak şeyi bence.

AKİLE (ayılarak)
Bu geliş o gelişten çok başka.

OSMAN
O zaman da ben gelmişim, bugün de ben.

AKİLE
Evet ama, o zaman pek gösterişli
pek büyük, parlak bir alayla gelinmişti.
Yalnız biz değil, bütün İstanbul
önceden duymuştu o gelişi. Böyle...

OSMAN
Gösterişin yalancı parıltılarını kısap
yaln kat geldim bu kez, Sultan Osman olarak değil de
Osman olarak geldim. Hüsnükabul görürsem
en gerçek saltanat olur bana ;
ama burdaki varlığım yadurğanacak olursa...

(Gitmeye davranınca)

AKİLE (telâşlanarak)
Efendimiz !

(Osman başını çevirir.)

Hoş geldiniz! Safalar getirdiniz!

OSMAN
Hele şükür! Çocukluk arkadaşımı
böyle mi karşılar insan?

AKİLE
Bağışlayın, efendimiz, şaşkınlığımı, sersemliğimi.
Babam ne zaman gelir acaba? Eve erken dönmez de.

OSMAN
Bugün biraz erken gelecek.
Hocam Ömer Efendi'yle birlikte.

AKİLE (tekrar şaşırır)

Öyle mi, efendimiz ?

OSMAN
O zamanlar güzel şiir okurdun sen, Akile.
Şiire rağbetin sonradan azalmadı ya ?

AKİLE
Tersine, efendimiz..

OSMAN (düzelterek)
Osman.

AKİLE
Efendimiz ?

OSMAN
Osman olarak geldiğimi söylemişim.
Dinliyebilir miyim?

AKİLE (bocalar)
Neyi...Osman ?

OSMAN
Sevdiğin bir şiiri.

AKİLE
Sevdiğim ?

OSMAN
En sevdiğin.

AKİLE (okur)
Nevrûz olıcak diller şâd olmaya yaklaştı
Dilde gam u gussa berbâd olmaya yaklaştı

OSMAN (sevinç ve şaşkınlıkla sıcıryarak)
Benim bu, Akile!

AKİLE

Elbette, Osman.

OSMAN

Şimdi de ben sersemledim, bak!
Nerden öğrendin bunu?

AKİLE

Şiire rağbetimin arttığını söylemiştim.

OSMAN

Ama en sevdiğin şiiri oku demiştim sana.

AKİLE

Ben de okudum. Devam edeyim mi?

OSMAN

Hayır, hayır!

AKİLE (şiire devam ederek)

Çok âşık u meftunu var sen gibi...

OSMAN

Hayır!

AKİLE

Neden ama?

OSMAN

Utaniyorum da ondan. Akile?

AKİLE

Ef... evet, Osman?

OSMAN

Şiir sevenlerin hemen hepsi şiirle uğraşmıştır;
ya vaktiyle yazmışlardır, ya da hâlâ yazmaktadırlar.

AKİLE

Doğrudur.

OSMAN

Seni, senden dinliyebilir miyim?

AKİLE

Her çiçek al beni der, susan gül kazanır sonunda.
Bütün kuşlar öter öter, bülbül kazanır sonunda.
Güzeli binbir hileyle yaklaşıp soyar da akıl
binbir engelle boğuşan gönül kazanır sonunda.

OSMAN

Şimdi daha çok utaniyorum kendimkinden.
Pek zorlama, pek yabancı kalıyor bunun yanında.

AKİLE

Hiç de değil!

OSMAN

Bütün şairlerimiz böyle, yaşanan Türkçeyle
ve Türk edasıyla yazınca, ancak o zaman
bulmaya başlayacağız kendimizi.
"Binbir engelle boğuşan gönül kazanır sonunda."
Kazanır mı dersin?

AKİLE

Herhalde.

OSMAN

İyi ki gelmişim öyleyse.

AKİLE (gülerek)

Yalnız... "Aldanma ki şair sözü ...

OSMAN (tamamlar)

... elbette yalandır." Peki şimdi
Fuzuli'ye mi bel bağlayacağız, Akile'ye mi?

AKİLE

Akile burda, yanınızda.

OSMAN

Her zaman yanımda olacak mı?

AKİLE (şaşır)

Nasıl?

OSMAN

Benimle gelir misin, Akile?

Dokuz Eylül Üniversitesi
Güzel Sanatlar Fakültesi
KÜTÜPHANESİ

AKİLE
Nereye?

OSMAN
Saraya.

AKİLE
Cariyeniz olarak mı?

OSMAN
İçimin çarpıklıklarını düzelteren, kargaşamı gideren olarak;
en köklü özlemimi dindiren, beni bütünleyen olarak;
karım, eşim olarak.

AKİLE
Karın? Eşin?

OSMAN
Nikâhımızı baban kıyacak.

AKİLE (içgüdüyle)
Ne güzel!

OSMAN (ellerini kavrıyarak)
Değil mi!

AKİLE
Ama inanılmıyacak kadar. Eh,
düş de olsa güzel bir düş.

OSMAN
Güzel bir gerçek olması sana bağlı.

AKİLE
O yüzlerce kadının kaynaştığı Harem,
orası ne olacak peki? Ben hep
onlarla yarışmak zorunda mı kalacağım?

OSMAN
Yarışmak mı?

AKİLE
Evet, seni kazanmak için.

OSMAN
Sen çoktan kazandın beni.

AKİLE
Ya tekrar kazanmam gerekirse?
Her soyun en güzel kızları orda.
Çerkezi yenmek için ayrı hüner,
Gürceyi etkisiz bırakmak için ayrı;
İtalyanı altetmek için başka bir işve,
İspanyolu unutturmak için başka.
Böyle bir savaşta ne yapar Akile?

OSMAN
O şimdiden savaş dışı bıraktı hepsini!
Harem hayatına son vereceğim artık
sarayda ve bütün ülkemde. Bundan böyle
her erkek tek kadınla evlenebilecek.

AKİLE
Yüzyılların kurduğunu nasıl yıkarın?

OSMAN
Yüzyılların kurduğunu, yeter ki sen evet de,
bir günde yıkıp yok ederim ben.
Damızlık koç yerine konmaktan günâ geldi!

AKİLE (gülerek)
Fena mı? Birinden bıkmınca ötekini...

OSMAN
Hepsi de gözünü sana dikince
hepsinden bıkmıyor insan. Ben onları değil
onlar beni kazanmaya çabalyorlar.
Oysa benim ulaşmaya çalıştığım,
ancak onun iltifatı mamur eder içimi.

(Akile'yi omuzlarından tutar tutmaz, Akile
irkillip çekilir.)

Ne oldu? Adeta ürktün benden.

AKİLE
Onları, hep birlikte seni arzulayan

o yüzlerce kadının bakışlarını
bir an üzerimde duydum da, ürperdim birden.

OSMAN

Sen saraya geldiğinde, ancak istediklerin kahr.
İstemediklerini de başgöz edip sevaba gireriz.

AKİLE

Kalanlar da olacak mı?

OSMAN

Sen istersen.

AKİLE

Hımm... Yani Harem büsbütün boşalmıyor.
Öyle ya, ne olur ne olmaz, benden de bıcarsın belki.
Birileri bulunmalı yedekte.

OSMAN

Koca Harem birden boşalırsa
yalnız kalırsın, sıkılırsın diye.

AKİLE

Sen varsın ya.

OSMAN (yaklaşarak)

Devlet işleri sık sık ayırabilir bizi;
hatta seferlere çıktığımda, ki mutlaka çıkacağım,
aylarca yalnızlık çekebilirsin.

AKİLE (kaçınarak)

Sen yokken seni özlemek
en güzel yoldaş olur bana.
Kesin söz isterim: tek karın olacak,
tabii, o ben olacaksam.

OSMAN

Tek karım olacak.

(Osman kucaklayıp öpmek isteyince)

AKİLE (eliyle önlüyerek)
Nikâhtan sonra!

OSMAN

Öyleyse en kısa bir zamanda,
hemen kıyılmalı bu nikâh!

(Sesler duyulur.)

AKİLE

Babam geliyor! Ayırlayım ben.

(Çabucak çıkar. Esat'la Ömer girer.)

ESAT

Hünkârım, bu ne şeref!

(Osman koşup elini öpmeye davranınca)

Estağfirullah! Bu benzersiz bahtiyarlığı
hangi mübarek rüzgâra borçluyum acaba?

OSMAN

Oğlunuzu evinizde görmek
pek mi şaşırttı sizi, efendim?

ESAT (şaşıır)

Oğlum?

(Osman sabırsız, konuşmasını işaret eder Ömer'e.)

ÖMER

Şöyle oturup bir soluk alsanız önce...

ESAT

Hâşâ! Padişahım varken.

OSMAN

Oğlunun yanında oturmak
en tabii hakkıdır babanın.

(Esat yine şaşıırıp Ömer'e bakar.)

OSMAN

Harem hayatına, yüzyılların bu rezaletine son verip
tek kadınla evlenmeyi başlatacağım ülkede.

ESAT

Hayret hücumuna uğradım, Ömer Efendi.
Lütfedip beni biraz rahatlatırsınız.

ÖMER

Efendim, Allahın izni peygamberin kavliyle
kerimeniz Akile Hatun'u...

ESAT

Eveet?

ÖMER

Padişahımız...

OSMAN (her ikisine)

Oğlunuz, efendim, izminizle!

ÖMER

Oğlumuz Osman'a...

ESAT

Sana sığındım Rabbim! Nerdeyim ben?
Evim diye bir başka yere mi geldim,
yoksa başkalarıyla mı karıştırmaktayım sizleri?

OSMAN

Yani beni oğulluğa kabul etmiyorsunuz,
damatlığa lâyık görmüyorsunuz beni.

ESAT

Hâşâ, hünkârım, sümme hâşâ!
İnsanların en önde geleni, gençlerin en değerlisi
biricik kızımın kocası olmak ister de
sevinçten naal şaşırmanın sağımı solumu?
Lütfedin de kendimi biraz toparlamaya çalışayım.
Harem hayatına son verilecek
ve tek kadınla evlenilecek, buyuruyorsunuz.
Öylesine köklü, öylesine yaygın bir geleneği
bir kalemde ortadan kaldırmak...

ÖMER

Bir şeyi yavaş yavaş değiştirmeye kalkarsanız
çok geçmeden kendine benzetir sizi.

Kesilecek uzvu bir çırpıda kesmeli ki
acıyı farkedilmesin.

ESAT

Kesilirken farkedilmeyebilir
ama az sonra başlar ağrı.

OSMAN

Bütün gövdenin sağlığı için
ağrıyı göze almak gerekir, efendim.

ESAT

Peki, halkınız ne diyecek buna?

(İstanbulular sağlı sollu girip iki yanda
yer alırlar.)

OSMAN

Ben örnek olacağım onlara.

I İSTANBULLU

Canım, sen hep genç, dinç kalıyorsun;
oyşa kadın kısmında erken başlıyor bozgun.

II İSTANBULLU

Yavaş yürüyenle yavaş yol alır insan;
yani efendim, hız tazelemek için
taze bir yoldaş gerekir her zaman.

ESAT

Ne yaparsanız onlara anlatamazsınız bunu.

OSMAN

Ben nasıl yaşarsam öyle yaşatacağım onları.

III İSTANBULLU

Sen ister tek kadın al, istersen bekâr kal.
Eğliden bıkmınca siltliye uzanayım bırak da,
hep aynı kaptan aynı aşu yedirme bana.

OSMAN

Kadınları da düşünmek gerek.

IV İSTANBULLU

Bu işte kadınlar da destek olmaz sana.
Akıllı kadın bilir ki, solmuş çiçeğin kokusu kalmaz.

II İSTANBULLU

Kalsa bile koklayan olmaz;
koklayan olsa bile, zevk almaz.

ÖMER

İnsanın yarısı erkekse yarısı kadın.

OSMAN

Kadınlara da sormalı bir kez.

II İSTANBULLU

Eski köye yeni âdet gerekmez.

III İSTANBULLU

Domuzdan yana mı bu, bizden yana mı?
Düşündüğü şeye bak şunun!

IV İSTANBULLU

Kadınlarla ne ilgisi var bunun?

I İSTANBULLU (düşünür)

Her halî bize ters gelse de
aşında iyi niyetli belki de.

(Çıkarlar).

ESAT

Sonra, padişahların saray dışından evlenmemesi,
bu dahi ülkenin gelenekleri arasına girmiştir.

OSMAN

Benim bugün yaptığım
yarının geleneği olacaktır.

ESAT

Hanedana akraba aileler türemesi
hanedan için son derece sakıncalıdır.

OSMAN

Ben Akile'yle evleneceğim, efendim.

ESAT

Bunu oğlum olarak mı söylüyorsunuz,
padişahım olarak mı?

OSMAN

Kızınızla evleneceğim.

ESAT

Padişahımın buyruğu önünde
boynum kıldan incedir. Yalnız
bir de onun fikri alınsa?

OSMAN (Ömer'e)

Hocam biz biraz çıkalım da...

ESAT

Estağfirullah! Ben gidip görüşeyim, hünkârım.

OSMAN (Ömer'le çıkarken)

Kendisini hemen yollarım size.

ESAT (gezinerek)

Rabbim, yanlış bir adım attırma
bana da, biricik yayruma da.

(Akile girip babasının elini öper.)

Kızım...

AKİLE

Her şeyi biliyorum baba.

ESAT

Yaa! Kararın?

AKİLE

Siz bilirsiniz, efendim.

ESAT

Demek öyle? Kızım, seni çeken

sarayın ihtişamı hayatı mı, yoksa...
Padişah karısı olmak zordur da.

AKİLE

O Sultan Osman olarak değil
Osman olarak geldi buraya.

ESAT

Ama Sultan Osman'dır o. Üstelik
tehlikeli yollar açmak isteyen biri;
kendisinden önce yürüyenlerin
rahat, emin yolu dururken.

AKİLE

Yeni yollar açmak istiyorsa
kimseye benzemiyor demektir.

ESAT

Kimseye benzememek yalnız eder kişiyi.
Yıkım, böylesini pek kolay avlar.

AKİLE

Benim sevgim onu koruyacaktır...
öyle diyor Osman.

ESAT

Demek Osmanlı sarayına ille de
sultan olarak girmek istiyorsun?

AKİLE

Osman'ın evine helâli, nikâhlısı olarak
girmek istiyorum, uygun görürseniz, efendim.

ESAT

Rabbim sonunu hayırlı etsin. Gidebilirsin, kızım.

(Akile çıkar. Ömer'le Osman girer. Osman merakla,
heyecanla bakarken)

ESAT (gülerek)

Merak ettiğim bir şey var, hünkâрім:
harem hayatına son verilecek diyorsunuz...

ÖMER

Gerekmez mi, efendim, gerekmez mi?

ESAT

Demek ki hocanız Ömer Efendi Hazretleri
üç karısından ikisini boşlayacak bu durumda.

ÖMER (bocalar)

Efendim...

ESAT

Boşlayacağı hatunları, yani eski karılarını
acaba nasıl başgöz edecek sayın hocanız?

OSMAN (sabırsız)

Efendim, kararınız?

ESAT (gülümsüyerek başını sallar)

Gerçi aşılması güç engeller var arada...

(Osman atılıp elini öpmek ister, Esat elini
çekerek)

Estağfirullah! Padişah hiç bir yerde
hiç bir zaman unutmamalı padişah olduğunu.

OSMAN

Unutmam, efendim, merak etmeyiniz.

ESAT

Karşısındakine dahi unutturmamalı.

OSMAN

Padişah da herkes gibi insandır nihayet.

ESAT

Ama herkes gibi davranamaz. Kul takımı
kendisinden ayrı görmek ister padişahını.

OSMAN

Ya ben kul değil, halk istiyorsam?
Kulluk ortadan kalksın istiyorsam?

ESAT

Kulluk kalktı mı, padişahlık da kalkar.

OSMAN

Kalkarsa kalksın diyeceğim, ama...
"Sonra ne olacak?" diye soracaksınız bana,
işin içinden çıkamıyacağım. İyisi mi
şimdilik kalsın padişahlık.
Düğünümüz ne zaman sevgili pederim,
nikâhımız ne zaman? Yarın çok mu geç?
Peki, bugün? Şimdi? Şu an? Hemen! Akile!

(Akile girerken, Osman koşup elinden tutarak
Esat'ın önüne getirir. Esat hâlâ durumsayınca)

Padişahın buyruğudur şeyhülislâm efendi:
kullarımdan Akile'yle Osman'ın nikâhını
derhal kıyasın!

(Esat dua için ellerini kaldırırken ışık azalır.
Derken köçekçe.)

P E R D E

İKİNCİ PERDE

(Topkapı Sarayı.)

ÖMER

Devletin dışı karşı kudreti askerle,
askerin ayakta durması da hazineyledir;
hazinenin geliri halkla,
halkın ayakta durması da adaletledir.
Şimdi âlem harap, halk perişan, hazine noksan;
memleket göz göre göre elden gitmekte.
Tedbiri görülmez, ilâcı sorulmaz;
sefalet artar, eksilmez. Bu gaflet ne gaflettir?
Sonunda kazandı Bizans.

ESAT

Efendim?

ÖMER

Bizans'ı düşüren zinde devlet
yeni bir Bizans oldu zamanla.
Şimdi onu bir daha fethetmek düşüyor bize.

ESAT

Uzun yıllar Anadolu isyanlarıyla uğraşmak
bir hayli yıprattı devletimizi, doğru.

ÖMER

Canı yanan Anadolu biraz homurdansa

Celâli ayaklanması deyip yükleniyoruz Anadolu'ya.
Orda sürekli çöküş, burdaysa cümbüş ha cümbüş.
Niceye dek böyle gider bu?

ESAT

Ahlâk bağı alabildiğine gevşedi.
Âleme bir çekidüzen vermek gerek.
Anadolu'nun hali pek yamanmış, evet.

ÖMER

O toprağın doğurduğu bu devlet
onun gücüyle beslenip serpildi; ama
genişleyip büyüdükçe uzaklaştı ondan;
ve hayırsız bir evlât oldu sonunda.

ESAT

Anadolu'nun ihmal edildiği gerçek.

ÖMER

Bir var ki, Anadolu'yu unutanlara
kendisini pek yaman hatırlatır Anadolu.
Vaktiyle Bizans onu ihmal etti: Bizans bitti.

ESAT

Durum ciddi, evet. İstanbul gaflet uykusunda.
Divan şikâyetlerle neden ilgilenmez?

ÖMER

Anadolu'nun bir bucağından, diyelim, Tokat'tan
uzun, upuzun bir çığlık kopup gelir İstanbul'a.

BİR SES

İmdat! Dinsiz Mehmet kasıp kavurmakta burayı.

ÖMER

İstanbul, diyelim, Ahmet Paşa'yı yollar Tokat'a.

(Dört nal sesleri. Vuruşma. Şenlik.)

Ahmet Paşa, Dinsiz Mehmet'in hakkından gelmiştir.
Tokatlılar kurtarıcıya açarlar kapılarını.
Ahmet Paşa nereden ve niçin geldiğini unutup

taht kurar baş tacı edildiği yere. Derken
ikinci bir...

(Çığlık)

çığlık erişir İstanbul'a.

BİR SES

Mal demedi namus demedi İmansız Ahmet
berbâd etti bizleri, medet İstanbul'um, medet!

ÖMER

İşte bu minval üzere efendim,
İstanbul'un Tokat'a gönderdiği falanca paşa
filanca haydut olur orda.

ESAT (iç geçirip)

Peki, bunun sonu ne olacak?

OSMAN (girerek)

Evet hocam, ne olacak?

ÖMER

Yağmalanan Tokat azaldıkça
Tokat'ı yağmalayanlar çoğalacak;
yani devlet içinde devletler olacak,
yani ne devlet kalacak ortada ne millet.
İşte bu durumda Tokat ve bütün memleket.
Padişahıma arz olunur!

OSMAN (Esat'a)

Ne dersiniz, efendim?

ESAT (gülümsüyerek)

Tokat'tan gelen ses düşündürücü.

ÖMER

İstanbul aklını başına toplayıp Tokat'a gitmezse
Tokat'tan artık ses seda gelmez olacak.
Tokat'ın kendisi İstanbul'a doğru yol alacak.

OSMAN

Yakında gidilecek.

(Dilâver Davut'la girer.)

Lehistan'la ilgili en son haber, paşa?

DİLÂVER

Lehistan kuralı Eflâk ve Buğdan işlerine karışmakta, askerleriyse bizim sınırı geçmekte sık sık.

OSMAN

Uygun karşılık verilmezse, yalnız Lehistan değil yakında bütün Avrupa karışacak işlerimize. Sefer hazırlıkları tamamlandı mı, paşa, bütün beylerbeyilere haber salındı mı?

DİLÂVER

Hazırlıklar bitmek üzere, padişahım; ve bütün...

DAVUT

... beylerbeyilere haber salındı, hükümarım!

OSMAN

Tek soruya tek kişi cevap veremiyor mu? Bu ne şahbazlık, Davut! Başkasının hakkını nasıl da kapıveriyorsun...

(Dilâver'e)

Bu ne yavaşlık, paşa! Bir daha sefere, ben sormadan "Sefer hazırlıkları tamam" denilecek.

DİLÂVER

Boynum kıldan incedir.

OSMAN

Devam!

DİLÂVER

Edirne müftüsü, padişahımın fermanı olmadan, bostancıbaşıyı azletmiş.

OSMAN

Durum incelensin, bostancıbaşı suçsuzsa geri verilsin görevi. Müftü ise...

ÖMER

Edirne müftüsü benim oğlumdur, hükümarım. Suçu olmayan kimseye ceza vermez benim oğlum.

OSMAN

Müftü ise, görevinden alınsın ve yanlış kararının bedelini ödesin.

ÖMER

Benim oğlum...

OSMAN

Oğlunuz değil, Edirne müftüsüdür söz konusu olan. "Devlet işlerinde ancak devlet kayırılır, padişahın kendisinden dahi önce gelir devlet" diyen siz değil misiniz, hocam? Bu düşünceler öylesine değerli ki benim gözümde, onlara lâıyk olamazsam, inanım, hocamın beni ayıplamasından korkarım hatta azarlamasından. Evet, paşa?

DİLÂVER

Arpalığı elinden alınan bazı bilgin çebebler bunların geri verilmesini dilerler padişahımdan.

OSMAN

Bu ne biçim söz, dilimize kıran mı girdi? Neden buğdaylık, pirinçlik değil de arpalık? Onlara deyin ki, sadrazam paşa, bu padişah kimseye arpalık vermek niyetinde değil, hele bilginlerine! Onların bundan böyle arpa yemelerine gönülrü razı değil de ondan.

ESAT

Bilginlere ödenen paranın kısılması hoş karşılanmıyacaktır. Atalarınız her zaman...

OSMAN

... bilginleri kayırmışlar; ama bilginler de atalarımı, daha doğrusu, devleti kayırlarmış o zamanlar. Bugünkülerse, devletin yıkımını hazırlayanlara, o sinsi fesatçılar gürhuna âlet olmakta; biraz sıkıştılar mı, en sunturlu ihanetler için fetva vermekteler. Uygun görülen, çok bile onlara. Biz hocamla böyle kararlaştırdık.

ESAT (Ömer'e hışımla bakıp)
Bu, şeyhülislâmın görevidir, haddim olmuyarak.

OSMAN
O görev hocama verilmiştir, efendim.

ÖMER (telâşla)
Yanlış anlaşılmasın...

OSMAN
Pederimin yükü hafiflemiş oluyor böylece.

(Süleyman görünür, Osman gidip onun getirdiği
bir külâhı alır, inceler.)

Güzel dikilmiş, âferin terzilere! Tam istediğim gibi.

(Kavuğunu çıkarıp Süleyman'a verir, külâhı giyer.)

Nasıf?

SÜLEYMAN
Pek yakıştı efendimize.

OSMAN
Ne kadar kullanışlı, ne kadar sade, değil mi?

(Ötekilere)

Buna külâh derler, Türkistanlılar giyerler.
Bizde dahi yalnız bu giylsin istiyorum.

(Davut'un kavuğunu çıkarır, eline verir, külâhı
başına geçirir.)

Bak, şimdi adama benzedin Davut!
Bu kocaman kavuklar, şu hantal kürkler,
şu çuval gibi şalvarlar atılsın artık.
Hem güzel değil, hem kıvrak değil, hem de israf.

(Dilaver'e)

Şu sizin kıyafetle birkaç kişi giyinir, paşa;

ve yarım saatlik yere iki saatte varılır bununla.
Söyle Davut, böyle daha rahat değil mi?

DAVUT
Çok daha rahat, padişahım, herkes bundan giymeli.

OSMAN
Giyinişte olsun, düşüncede, inançta olsun
gereksiz ağırlıklardan kurtulmalıyız artık;
atabildiğimiz kadar safra atmalyız hayatımızdan.
Her gün yeni bir hız kazanmalıyız.

ÖMER
Kimin atı yürükse, kovalayınca yakalar
kaçınca kurtulur.

OSMAN (Esat'a)
Dinin görüşü?

ESAT
Yadırganacaktır, padişahım.

OSMAN
Padişah örnek olursa?

ESAT
Daha çok yadırganacaktır. Hünkârım,
kalıp değişmiş neye yarar, içindeki aynı...

ÖMER (keserek)
Kalıp, içindekini değiştirir zamanla.
Yeniliklerden çekinmiyelim, efendim.
Batı insanları gökyüzünü inçeliyerek
yıldızları buyruk altına almayı kurarken
bizde yıldızların buyruğu altında insanlar.
İşin kötüsü, bu tutsaklıktan kurtulmak isteyen yok;
daha da kötüsü, bunun tutsaklık olduğunu bilen yok.

ESAT (sert)
Yangına körükle gitmiyelim, efendim.

Dokuz Eylül Üniversitesi
Güzel Sanatlar Fakültesi
KUTUPLANESİ

(Şeyhülislâm çıkar, ardından da Dilâver. Davut da onu izlerken)

OSMAN

Bir dakika, Davut!

(Davut'un başından külahını alır, Süleyman'a verir. Davut'a kavuğunu işaret eder gülerek)

Şimdilik giyebilirsin. Külahını diktirinciye dek başın açık kalmasın, içindeki uçar sonra.

(Davut'la Süleyman çıkarlar.)

Devleti bizden ayrı bir varlık olarak ele alırken bozukluğa koyduğunuz teşhis de kusursuz, öne sürdüğünüz çareler de. Yalnız, hocam, size dokunan bir şey söz konusu olduğunda o bozukluğu pek bir andırıyor davranışlarımız.

ÖMER (gülümsiyerek)

Genel bozukluktan hocanızın payına düşen bu olsa gerek, hünkâрім.

OSMAN (gülümsiyerek)

Benim payıma düşen de bunu hoş görmem herhalde.

(Ömer çıkar.)

SÜLEYMAN (usulca girerek)

Efendimiz.

OSMAN

Gel bakalım lala! Devlet işleri bitti. Seninle başbaşa kaldık yine.

SÜLEYMAN

Onları görmiycek misiniz? Rumeli kazaskerinin armağan olarak yolladığı cariyeleri?

OSMAN

Rumeli kazaskerinin gözül şeyhülislamlıkta!

Harem hayatına son verdik ya, lala. Hepsini başgöz edilip savılsın da burda heba olmasın zavallılar.

SÜLEYMAN

Her biri bir ülkeye bedel, görseniz! Hele biri var ki...

OSMAN

Eveet?

SÜLEYMAN

Cihana bedel!

OSMAN

Hay Allah! Var git lala, günaha sokma beni.

SÜLEYMAN

Bu öyle bir şey ki, efendimiz, asıl onu görmekten kaçınmak günaha girmektir. Yaradan onu yaratırken şevke gelmiş, "Şahaserim bu olsun" demiş adeta.

OSMAN

Yaa?

SÜLEYMAN

Bir görmeden yollarsanız, inan olsun yukardaki bağışlamaz sizi.

OSMAN

Hay Allah! Mübalâğa olmasın lala?

SÜLEYMAN

Gördüğünüz zaman, hakkını tam veremediğim için paylıyacaksınız beni.

OSMAN

O kadar ha?

SÜLEYMAN

Ne söylesem boş! Elinden bir şerbet içseniz.

OSMAN

Görmeden yollamak günah olur diyorsun.

SÜLEYMAN

Suçsuz cana kıymaktan, Tanrıya karşı gelmekten farkı yok.

OSMAN

Bire aman! Eh, günaha girmiyelim bari.

(Süleyman sevinir, tam çıkarken)

Dur hele dur!

(Süleyman durur. Osman başıyla işaret ederek)

Yarın dönüyor babasından, değil mi?

SÜLEYMAN

Başkadın efendimiz mi?

OSMAN

Aman başkadın filan deme sakın yanında!
"Kaç kadın var ki başkadın oluyorum?" diye
canına okur alimallah!

SÜLEYMAN

Dikkat ederim, efendimiz. Hepsini mi getireyim,
yoksa yalnız...

OSMAN

O cihana bedel olanı görürsek
hepsini görmüş gibi olmaz mıyız?

SÜLEYMAN (sabırsız)

Gidip getireyim mi artık?

OSMAN

Bu heyecan kimin adına, lala?

SÜLEYMAN (boynunu büküp)

Efendimiz adına, elbette.
Başka kimin adına olabilir ki?

OSMAN

Peki. Hadi bakalım.

(Süleyman giderken)

Lala! Bağışla.

(Süleyman sevinerek çıkar.)

Bir erkeği erkekliğinden yoksun et, sonra da
bir sürü dişinin başına bekçi koy...

Bu adam canıma kastetse kızmam, doğrusu.
Cihana bedel ha?

(Yukarı doğru)

Şaheserine saygısızlık olmasın diye.
Madem bu kadar özenmişsin.

(Süleyman, Nevhayal'le görünür, kızı öne sürüp
usulca çekilir. Osman kızı görür görmez sarsılır,
arkasını dönüp yukarı doğru)

Pes!

(Döner, kızın uzattığı kadehi alırken)

İN misin, CİN misin?

NEVHAYAL

Naçız bir kulunuz.

OSMAN

Aman sultanım! Adını...

NEVHAYAL

Şerbetinizi içmiyecek misiniz, efendimiz?
Her şeyini kendi elimle hazırladım da.

OSMAN (kadehi dudağına götürürken)

Yaa? Her şeyini?

NEVHAYAL

Şekerini, baharatını, her şeyini...

OSMAN

Kendi elinle?

NEVHAYAL (şuh)

Elbette.

OSMAN (büyülenmiş)

Elbette...

(Bir yudum alır, hazdan gözlerini yumarak)

Senin elinden olduğu belli!
Adını bağışlamıyacak mısın?

NEVHAYAL
Nevhayal cariyeniz.

OSMAN (kadehi dikip)
Gerçekten yeni, yepyeni bir hayal!

(Tam kızı kucaklarken)

SÜLEYMAN (telâşla girerek)
Efendimiz!

OSMAN (irkilerek)
Ne var?

SÜLEYMAN
Geliş var!

OSMAN (Nevhayal'e gitmesini işaret ederek)
Aman çabuk ol!

NEVHAYAL (sakin)
Padişah siz misiniz...

OSMAN
şimdi o! Çabuk, çabuk!

(Nevhayal Süleyman'la çıkar)

Kırk yılda bir halt yiyelim dedik
ay erkenden doğdu!

(Akile girer).

Sen bugün mü gelecektin?

AKİLE
Yoksa hata mı ettim, efendimiz?

OSMAN
İlahi Akile, o nasıl söz!
Ben seni yarın dönecek biliyordum da.

AKİLE
Gidip yarın döneyim isterseniz.

OSMAN
Aman yavrucuğum, biraz şaşırdım da.

AKİLE
şaşırdığınız belli, hem biraz değil bir hayli.

OSMAN
Yaa, o kadar belli ha?

AKİLE (yaklaşarak)
Apaçık!

OSMAN
Ne diyorsun!

AKİLE (kokhyarak)
Yabancı bir koku bu.

OSMAN
Nasıl yabancı? Ne kokusu?

AKİLE
Karınızın kokusu değil bu.

(Osman bocalar.)

Demek artık yokum ben.

OSMAN
O da nesi?

AKİLE
Bir başkası yerimi aldığına göre.

OSMAN
Kimse yerini alamaz senin.

AKİLE
Almış bile.

OSMAN

Kırk kez evlensem, kırkımda da seni seçerim.
Sen benim değişmez karımsın yavruçuğum.

AKİLE

Peki o?

OSMAN

Sevdiğim sensin, kadınımsensin.

AKİLE

Peki o?

OSMAN

Seni en çok sevdiğim zaman ne kadar sevmişsem
o kadar seviyorum şimdi de. Bende ki yerin aynı.

AKİLE

Peki o?

(Osman susar.)

Siz yalan söyleyemezsiniz, efendimiz.
Soruma karşılık vermeyişiniz bundan.

OSMAN

Verdim ya.

AKİLE

İkimize de haksızlık ediyorsunuz.

OSMAN

Bak yavrum, beni anlamaya çalış.
Şehzade gerek bana, hem birden fazla.

AKİLE

Doğurdularım yaşamadıysa bende mi suç?

OSMAN

Seni hiç bir zaman suçlu görmedim.
Bu yüzden daha az sevmiyorum seni.

AKİLE

Bir daha seferki yaşar bakarsınız.

OSMAN

Benim de en büyük dileğim, özlemim o.
Ama neylersin ki, tedbir almak gerek.
Osmanlı geleneği böyle buyuruyor.

AKİLE

Demek geleneği düşünmeye başladınız?

OSMAN

Ben istemesem de, yavruçuğum,
gelenek zorluyor beni düşünmeye.

AKİLE

Oysa tek karınız olacaktım sizin.

OSMAN

Tek karım olarak kalacaksın.

AKİLE

Benim erkeğime kimse ortak olamaz, efendimiz.
Osman'ımı kimseyle paylaşamam ben.

OSMAN

Osman'ın değil ki paylaştığım, bir tanem.

AKİLE

Kim, peki?

OSMAN

Sultan Osman.

AKİLE

Söz oyunlarına boğmayın, efendimiz.

OSMAN

Bırak şu "efendimiz" i!

AKİLE

Başka hiç bir kadın adım atmıyacak buraya.

Doğrusu güzel örnek oluyorsunuz halkınıza.
Böyle olacağını bilseydim...

OSMAN

Babanın tek karısı annen değil herhalde.

AKİLE

Ama herkesin yürüdüğü yolda yürüyor onlar.
Babamın yeni yollar açmak gibi bir iddiası yok.

OSMAN

Unutma ki, peygamber efendimizin dahi
yedi karısı vardı, hatta, kimine göre on iki!
Dörde kadar izin veriyor şeriat.

AKİLE

Sıkışınca hemen şeriata, peygamber efendimize sığınursunuz.
Bir yandan da yenilikler yapmak, ne bileyim,
çağa uygun yasalar koymak istersiniz.

OSMAN

Çağı mağı olmuyor bunun Akile Hatun!

AKİLE

Kızmayın. Haklıyım.

OSMAN

Evet.

AKİLE

Siz bana kendinizi öyle göstermeseydiniz...

OSMAN

Nasıl?

AKİLE

Herkesten başka, bambaşka.
"Tek kadını olacaksın" demeseydiniz...

OSMAN

Teksin dedim ya!

AKİLE

Siz bana öyle söylemeseydiniz, efendimiz...

OSMAN

Bırak şu "efendimiz"i!

AKİLE

Ülkemdeki her kadının başma gelene,
bağırına taş basar, katlanırdım ben de. Oysa siz
başta öyle bir örnek koydunuz ki önüme,
hep onu arıyacağım, hep onu.

OSMAN (kucaklamak istiyerek)

Araman gereksiz.

AKİLE

Tutarlı olmak zorundasınız, efendimiz,
bana karşı da, halkınıza karşı da.
Örnek tutarlı olmazsa, kimseyi düzeltemez.
Tutarlı olmayan örnek herkesi çarpıtır.

OSMAN

Haklısın.

AKİLE

Elbette haklıyım, elbette! Elbette!

OSMAN (sinirlenerek)

Haklıyken haksız duruma düşmekteisin.

AKİLE

İşinize gelmiyor, değil mi?

OSMAN

Lütfen biraz anlayışlı ol.

AKİLE

Ancak anlayışlı olanın
anlayış beklemeye hakkı vardır.

OSMAN

Bu da doğru.

(Akile uzaklaşırken)

Akile!

AKİLE (durarak)
Efendimiz?

OSMAN (gülümsüyerek)
Küskünüm benim!

AKİLE
Buyruğunuz?

OSMAN
Sev beni.

AKİLE (eğilerek)
Baş üstüne, efendimiz.

(Çıkar, Osman da ardından.
Mehter eşliğinde
sağdan yeniçeriler girerler.)

I YENİÇERİ
Sefer var dediler.

II YENİÇERİ
Yürüyüş Lehistan'a kadar dediler.

I YENİÇERİ
Lehistan'a kadar...

II YENİÇERİ
Yürüyelim yoldaşlar!

(Uygun adım soldan çıkarlar. Sipahiler sağdan
girerler.)

I SİPAHİ
Hedefimiz Lehistan'dır.

II SİPAHİ
Serdarımız Sultan Osman'dır.

I SİPAHİ
Lehistan'a kadar...

II SİPAHİ
Varalım yoldaşlar!

(Soldan çıkarlar. Mehter yavaş yavaş susarken
İstanbulcular sağdan girerler.)

I İSTANBULLU
Kılıcınız keskin olsun.

II İSTANBULLU
Yüzünüz zaferle gülsün.

III İSTANBULLU
Ay da olsa yıl da olsa, zaman dediğin geçer.

IV İSTANBULLU
Ve sağ kalan gittiği yerden döner.

(Mehter duyulur uzaktan uzağa, gittikçe yaklaşır.
Yeniçerilerle sipahiler soldan girerler.)

I YENİÇERİ (başında gülünç bir külâh)
Selâmün aleyküm, hayaldir yüküm!

I İSTANBULLU
Aleyküm selâm, hayalsiz yaşayamam!

I YENİÇERİ
Amma benim pehlivanım!

I İSTANBULLU
Buyur sultanım!

I SİPAHİ (başında gülünç bir külâh)
Hesabın hesap değil, cevap değil cevabın!

II İSTANBULLU
Nedir hesabın?

I SİPAHİ
Biz alt tarafı kuluz, sen bize sultan dersin.
Yoksuluz çapaçuluz, samanlık seyran dersin.

I YENİÇERİ

Aşağları geze geldik
inci mercan dize geldik;
benim hürmetli efendim
arzuladık size geldik.

I İSTANBULLU

Ey yâr-ı vefakârımız
sohbetindir hep kârımız;
saçırver tüm hazineni
de dağılsın efkârımız!

I SİPAHİ

Dinleyin aktan karadan
demin geçtik buradan
konaraktan göçerekten
lâle sümbül biçerekten
kahve tütün içerekten
sulu yerde peynir ekmek
susuz yerde kavun karpuz yiyerekten.

II İSTANBULLU

Oy nereye, nereye?

YENİÇERİLERLE SİPAHİLER

Oraya, âh, oraya!

I YENİÇERİ

Gider olduk gider olduk
bazan âbâd bazan heder olduk.
Bir sestî sanki çağırır "Gel!" gibi.

I SİPAHİ

Akar giderdik oraya
derelerden sel gibi
tepelere yel gibi.

I YENİÇERİ

Edeyim meclîse bir kıssa beyan
kıssadan hisse ala ârif olan.
İsim isime cisim cisime benzer;
geçmiş zaman söylenir, yalan gerçek vakit geçer.
Görmesini bilen yalanın arasından gerçeği seçer.

III İSTANBULLU

Peki yalanı seçen?

I SİPAHİ

Kendinden geçer! Ama diyeceksin, boş ver!
Kahpe felek kendinden geçtikten sonra
aynı şey çok mu görülür insanlara?

I YENİÇERİ

Hay Hak! Merd-i merdan, Şir-i Yezdan,
sülâle-i abd-i Manaf (yaklaşın o taraf!).
Seyyah —ı Kûh-ı Kaf, bak bana gör kendini, gerisi lâf ü güzaf!
Ey erenler şahı Hamza! Lûtfet de başhıyalım maceramıza!

II. YENİÇERİ (ayaklı meyhane olarak girer)

Yeni sağılmış, halis aslan sütü!

(İnce saz çalar, tempo tutarlar.)

I YENİÇERİ

Ver bir kadeh de aslana akraba olalım!

(Kadehi dikip)

Çalsın çalsın çalsın ki sazlar
güneyleerin soluğuna dönüp ayazlar
ıstınsın içimizi altın bakışlı yazlar
akça kızlar gökçe kızlar, olur olsun olmazlar!

(Saz kesilir.)

Ama biz, saz taksimi olmazsa yaparız söz taksimi.
Dinleyen hayran olur, dinlemiyen viran olur.
Lâkin diyeceksiniz...

I İSTANBULLU

Sarı hardal kokar mı gül gibi
kara karga öter mi bülbül gibi?

I YENİÇERİ

Sınamayı kurt yemedi ya! Bir deneriz,
evel Allah, her güçlüğü yeneriz. Yalnız
o yoksa, bu yoksa...

IV İSTANBULLU
Ne yoksa?

I SİPAHİ (bir kadeh yuvarlayıp)
Rakı değil mübarek elmas tozu, yıldızlar çaktı boğazımda!

(Dudağını yalıyarak)

Kemençe yoksa zulüm işkence çoksa durum bomboksa;
kanun yoksa töreler kurallar çoksa ama düzen yoksa
kudüm yoksa adam çoksa kidem yoksa
durum bomboksa; hele ney yoksa
sevda denen şey çoksa ama sevgili yoksa
iştah pek çoksa cepte metelik yoksa
çoklar aç azlar toksa durum bomboksa...
Çalmazsa çalmasın sazlar!

I İSTANBULLU (bir kadeh atıp)
Nağmesiz de oynar bizim kazlar!

BİRLİKTE
Oynar be imanım oynar!

I SİPAHİ
Çünkü biz, saz taksimi olmazsa yaparız söz taksimi.
Dinleyen âbâd olur dinlemiyen berbâd olur.

II SİPAHİ (parsa toplamaya kalkar)
Önce bahşiş sonra iş.

I İSTANBULLU
Önce marifet sonra ücret.

II SİPAHİ
Önce rağbet sonra marifet.

II İSTANBULLU
Önce derelim sonra verelim.

II SİPAHİ (sert)
Önce görelim sonra gösterelim!

(İstanbulular boyun eğip öderler.)

I SİPAHİ
Aynı havaya devam mı, tamam mı?

İSTANBULLULAR
Devam, devam!

I SİPAHİ
Ut yoksa et but çoksa umut yoksa
bulut çoksa rahmet yoksa durum bomboksa;
dümbelek yoksa kelek çoksa yenecek yoksa
ödlek çoksa erkek yoksa durum...

(İşaret eder.)

BİRLİKTE
Bomboksa!

I SİPAHİ
Keman yoksa havadan nem kapan çoksa aman yoksa
zaman çoksa imkân yoksa durum...

BİRLİKTE
Bomboksa!

I SİPAHİ
Devam mı, tamam mı?

İSTANBULLULAR
Devam, devam!

I SİPAHİ
Nekkâre yoksa yâre çoksa çâre yoksa
tef yoksa çirkef çoksa hedef yoksa durum...

BİRLİKTE
Bomboksa!

I SİPAHİ
Zil yoksa rezil çoksa anlatacak dil yoksa
velhasıl durum...

BİRLİKTE
Bomboksa!

I SİPAHİ

Çalmazsa çalmasın sazlar!

BİRLİKTE

Nağmesiz de oynar bu kazlar!

I SİPAHİ

Çünkü biz, saz taksimi olmazsa yaparız söz taksimi.
Dinleyen cennet-i âlâda olur, dinlemiyen belâ bulur.

II İSTANBULLU

Eee, gelelim hikâyete...

III İSTANBULLU

Madem verdik parayı
dinliyelim macerayı.

II SİPAHİ

Sabret, ayı!

II YENİÇERİ

Dağda bir keçi
sivridir kıçı
kahpenin piçi
bunda bir iş var.

BİRLİKTE

İş var!

II SİPAHİ

Dağda bir koyun
herkesi soyun
doyun ha doyun
bunda çok iş var.

BİRLİKTE

Var, var!

II YENİÇERİ

Dağda bir öküz
dünyaya yüküz
hepimiz bokuz
bunda ne iş var?

İSTANBULLULAR

Aaaa!

I YENİÇERİ

Edepten çıkmak yok, biz bize değiliz;
burda soylu kişiler var, boylu kişiler var.

II YENİÇERİ

Dağda bir geyik
bir halıtır yedik
affola dedik
bunda bir iş...

BİRLİKTE (gülüşerek)

Yok, yok!

IV İSTANBULLU

Fazla uzadı peşreviniz ağalar,
gayrı başlıyalım maceraya!

ÖBUR İSTANBULLULAR

Ya ya!

II SİPAHİ

Uçlanın ikinci taksidi, dinleyin doya doya.

(İstanbullular homurdanarak öderler.)

I YENİÇERİ

Hay Hak! Tümen tümen istekler ordu ordu dilekler
asar yukarı melekler kandillenir felekler
aşağıdakilerse bekler ha bekler...

BİRLİKTE

Kimler, kimler ?

I YENİÇERİ

Üretimi arılar tüketimci böcekler
teşkilâtçı karıncalar inşaatçı köstebekler
hokkabaz maymunlar haylaz tilkiler
kindar develer dindar leylekler...

Dokuz Eylül Üniversitesi
Güzel Sanatlar Fakültesi
KUTUPHANESİ

BİRLİKTE

Daha kimler?

I YENİÇERİ

Celâîl çakallar harâmîl sırtlanlar
yabanî kurtlar medenî köpekler
sultan aslanlar hakanî kaplanlar
kırgın aygırlar azgın beygirler
bolâhenk eşekler...

BİRLİKTE

Daha kimler, daha kimler?

I YENİÇERİ

Mestâne koyunlar merdâne koçlar
kaçak keçiler atak tekeler
celâîli boğalar melâîli inekler
alımlı tavuklar çalımlı horozlar
edalı kuğular sevdalı kelebekler...

BİRLİKTE

Daha, daha?

I YENİÇERİ

Şevkefzâ güzeller aşkefzâ dilberler
yürük yosmalar curcuna civelekler
çırılçıplak çengiler salkımsaçak köçekler
ağıraksak yiğitler delifışekler...

BİRLİKTE

Daha?

I YENİÇERİ

Velhasıl, dişiler erkekler
çiftler tekler
tekleşecek çiftler çiftleşecek tekler
bekler ha bekler...

BİRLİKTE

Bekler ya bekler!

I YENİÇERİ

Tâ ki kabul oluna dilekler
âyân ola gizli gerçekler.

BİRLİKTE

Ayân ola gerçekler!

I SİPAHİ (bir kadeh yuvarlayıp)

Hay Hak! Aman ile Yaman ile turfanda bir aslan ile
yani bizim Osman ile kalktık bir gün ava gittik.
Aman attı vuramadı Yaman attı vuramadı
Osman attı...

BİRLİKTE

Eee?

I SİPAHİ

Vuramadı. Ben attım topallattım! Aferin yiğit
koluna kuvvet, her attığına böyle at dediler.

(Alkış.)

Vara vara vardık ki, bitmemiş yavşan dibinde
doğmamış bir tavşan!

YENİÇERİLERLE SİPAHİLER

Nerde pişirsek, nerde pişirsek?

I SİPAHİ

Arandık tarandık, karşıdan üç konak göründü.
Vara vara vardık ki, ikisi yıkık birinin duvarı hiç yok.
Duvarı hiç yoğun içinden çıktı bir kocakarı. Dedik...

YENİÇERİLERLE SİPAHİLER

Bunu nerde pişirip kotarsak?
Nasıl etsek de boş kursağa aktarsak?

I SİPAHİ

Kocakarı dedi, üç kazan var şurda.

YENİÇERİLERLE SİPAHİLER

Hani dedik nerde, nerde?

I SİPAHİ

Ya şurda ya burda ya da orda!

YENİÇERİLERLE SİPAHİLER

Vara vara vardık ki...

I SİPAHİ

İki delik kazanım, birinin dibi hiç yok.
Dibi hiç yoğa koyduk tavşanı.

YENİÇERİLERLE SİPAHİLER

Kimimiz çalı taşır kimimiz ateş yakar,
tavşansa başını kaldırmış bize bakar.

I YENİÇERİ

Haydi işin iş alçak dedik, her tavşana nasip olmaz
bizim kursakta barınmak dedik; biz seninle doymadan
sen bize doya doya bak dedik.

YENİÇERİLERLE SİPAHİLER

Biz başladık tavşanı yemeye
tavşan başladı bizi dövmeye
utanır olduk komşulara demeye.

I YENİÇERİ

Ama kaçın kurasıyız biz?
Bir yandan dayığı yeriz bir yandan tavşanı.

İSTANBULLULAR

Ye babam ye, ye babam,ye!

I SİPAHİ

Elden ayağa varmaz oldu
aklımız fikir dermez oldu...

YENİÇERİLERLE SİPAHİLER

Gözümüz dünyayı görmez oldu.
Karnımız çatırcasına doldu...

I YENİÇERİ

Ağzımızın hiç haberi yok!

I SİPAHİ

Her attığına böyle atarsan, senden av kurtulmaz dediler.
Sana taburlar dayanmaz, yüreğin savaşa kanmaz dediler.
Sen demirden kaleler olsa açarsın
ama düşman zorlu çıkarsa... kaçarsın dediler.

YENİÇERİLERLE SİPAHİLER

Yiğitliğin yarısı kaçmaktır dedik.
Marifet açık kapıları açmaktır dedik.

İSTANBULLULAR (güllüşerek)

Eee?

I SİPAHİ

Neyse efendim, kusurumuz varsa bilelim,
yoksa sadede gelelim.

BİRLİKTE

Gelelim, gelelim!

I SİPAHİ

Az gittik uz gittik dere tepe düz gittik
altı ay bir güz gittik, vardık Lehistan düzüne...
Hotin derler bir kale var, size ne bize ne?
Alacaksın dediler, alamazsan buralarda kalacaksın dediler.

İSTANBULLULAR

Yaaa?

YENİÇERİLERLE SİPAHİLER

Bahşiş dedik, armut piş ağzıma düş dedik

İSTANBULLULAR

Eee?

I SİPAHİ

Çüş dediler, önce zafer sonra bahşiş dediler.

YENİÇERİLERLE SİPAHİLER

Halt yediler!

I YENİÇERİ (parsa ister)

Bahşişi almadan kaleyi ahr mıyım,
İstanbul dururken oralarda kalır mıyım?

I İSTANBULLU (bahşiş vererek)

Ne beklersiniz yoldaşlar, kaleye girsenize!

II İSTANBULLU

Zafer denen yârin güllerini dersenize!

İSTANBULLULAR

Kaleye girsenize! Girsenize!

I YENİÇERİ

Destur dedik. Geri dur dediler.
Bakıştık yoldaşlarla, birbirine sokulan başlarla.

YENİÇERİLERLE SİPAHİLER (başbaşa vererek)

Düşündük, taşındık... Düşmana varalım
efendice sorahım dedik:

I YENİÇERİ

Bu kalenin alınması kolay mı?
"Sözünüz ciddi mi, alay mı?" dediler.

I SİPAHI

Bu durumda alay etmek kolay mı dedik.

I YENİÇERİ

"Vay vay vay, buyurun!" dediler.

YENİÇERİLERLE SİPAHİLER

Hay hay dedik.

I YENİÇERİ

Lâkin kapalı kapıları görünce...

YENİÇERİLERLE SİPAHİLER

Yerinde say dedik.

I İSTANBULLU

Peki, neden?

YENİÇERİLERLE SİPAHİLER

Nezaketimizden.

I YENİÇERİ

Buyur eden düşmana vurmak olmaz.
Böyle açıkta sipsivri durmak da olmaz...

İSTANBULLULAR

Eee?

I SİPAHI

Aman dedik yaman dedik
zafer düşmana armağan dedik
her şeyden önce tath can dedik.

YENİÇERİLERLE SİPAHİLER

Önce tath can!

İSTANBULLULAR

Sonra?

I YENİÇERİ

Boş ver sağa sola, vakit varken düş yola!

YENİÇERİLERLE SİPAHİLER

Düştüğ yola! Apar topar döndüğ geri
siz deyin koşarak biz diyelim uçarak...
Ve göründü İstanbul şehri!

SİPAHİLER

Bize derler sipahi!

YENİÇERİLER

Bize derler yeniçeri!

YENİÇERİLERLE SİPAHİLER

Sultanahmet minarelerini kuşandık paladır diye
ve doluştuk İstanbul'a bizim kaledir diye.

(İstanbulular alkışlar.)

Gerçi eli boş geldik, ama ne hoş geldik!

I SİPAHI

Hoş dedik boş dedik, doğru dedik eğri dedik
ama kimseden dinlemedik bu hikâyeyi,
bizzat yaşadık her şeyi.
Sizler de yaşamış gibi old uysanız, ne iyi!

I YENİÇERİ

Tamam! Bu iş burda biter vesselâm.

IV İSTANBULLU

Hiç burda biter mi?

ÖBUR İSTANBULLULAR
Curcuna var daha, curcuna!

I YENİÇERİ
Var ya, ne olur ne olmaz, burda kesip tathya bağlıyalım.
Ama çok istiyorsanız, ille de curcuna diyorsanız...

II SİPAHİ İLE II YENİÇERİ
Hû deyip gündeliği sağlıyalım!

(Parsa toplamaya kalkınca)

İSTANBULLULAR (arkalarını dönerek)
Hele bir başlasın curcuna
hele bir varalım işin sonuna!

I YENİÇERİ (Osman'ın taklidini yaparak)
Ya doğru dürüst asker olurlar, ya öfkeme hedef olup
cehennem tâ dibine def olurlar!
Ben bu çarkı söküp yeniden takmazsam
ve herkesi istediğim kalba sokmazsam
eksik olsun böylesi dünya saltanatı;
varsın boş kalsın Osmanlı tahtı!

(Osman sezdirmeden Cellâtlar girer, Cellâdın
ardından seyrederek.)

YENİÇERİLERLE SİPAHİLER
Doldururuz biz o tahtı
ve başlar âlemde
yeniçeri ve sipahi saltanatı.

I YENİÇERİ (külâhı başından çıkarıp göstererek)
Buna derler külâh!
Ya bunu başına geçirip aklını toplarsın
ya da bu dünyadan vaz geçip ahreti boylarsın.
Amanım yoktur vallah billâh!

I SİPAHİ (külâhı başından alıp)
Buna derler külâh!
Ya hiç bir şey giyme, başın gökle bakışsın
ya da öyle bir şey giy ki, yakışsın.
Amanım yoktur vallah billâh!

I YENİÇERİ (ordan oraya koşarak)
Hani nerde, nerde, nerde külâh?

(Cellâda gelir gelmez)

Eyvah!

(Cellât hızla yana çekilince)

BİRLİKTE (dehşet içinde)
Padişah !

OSMAN (gülerek)
Maşaallah! Kendini böyle dışardan seyretmekte
anlatılmaz bir haz var doğrusu; ayrıca
pek de aydılatıcı oluyor.
Oyuncu olarak ustahğımıza hiç diyecek yok.
Bedava oyun seyretmeye karşı olduğumuzdan
en büyük bahşış bizden kopacak elbette.
Hakkınızı yemek niyetinde değiliz.

(Bir kese atar önlerine.)

Ancak, burda bu işle uğraşırken asıl işinizi
yani askerliğinizi ihmal etmenize de
ilgisiz kalamıyacağız tabii.

(İşareti üzerine Cellât kemendi koynundan çıkarır.)

Bu, kendi hakkımızı, daha da önemlisi
devletin hakkını yemek olur da ondan.

I YENİÇERİ
Padişahım, yeniçeri yasasına göre
bir yeniçeriye ancak kendi subayı cezalandırabilir
ve bu herkes önünde olmaz, olamaz.

OSMAN
Ben padişah olarak birinci yeniçeriyim
ve tekmil yeniçerilerin, sipahilerin, cebecilerin
ve bu devlete bağlı bütün askerlerin başıyım.

I YENİÇERİ
Padişah birinci yeniçeri olduğuna göre
bu ocağın yasasına en çok onun uyması gerekmez mi?

OSMAN

Bir yeniçeri olarak uyarım yeniçeri yasasına ama bir padişah olarak da benim görevimdir o yasaya uymayanları yola getirmek. Yasaya göre yeniçeriler kışlarından ayrılmazlar. Tamam mı?

(I Yeniçeri başını öne eğer.)

Askerlik dışında hiç bir işle uğraşmazlar, boş vakitlerini savaş eğitimiyle doldururlar.

(II Yeniçeri başını öne eğer.)

Kendi yasasına uymayan asker o yasanın sağladığı bütün hakları kaybeder. Askerlerim meddahlığa, soytarılığa kapılırsa ben bu devleti kimlerle ayakta tutacağım? Son savaşımız kusursuz bir orta oyunuydu sayenizde. Düşmanı bir hayli eğlendirdik.

(İstanbulululara)

Seyir olsun da size! Kendi ölümünüzü dahi görmeye can atarsınız siz!

(İstanbulular süklüm püklüm çıkarlar. Osman yeniçerilerle sipahilere)

Haydi şimdi doğru kışlaya, yallah! Sizi bir daha görev dışı işler üstünde yakalarsam hepinizi kışlanızın duvarlarına asarım, alimallah!

(Yeniçerilerle sipahiler kaçışarak çıkarlar. Osman arkalarından hırsıyla haykırır.)

Yallah! Yallah! Yallah!

(Çıkar.

Valide Sultan'la Nevhayal sağda yer alırlar.)

VALİDE SULTAN

Sen bizim gözümüz kulağımız olacaksın Topkapı'da, yani bizim ordaki devamımız olacaksın. Osman seni sık sık alıyor mu koynuna?

NEVHAYAL

Başkadın babasına gittiği zamanlar.

VALİDE SULTAN

Ama babasının konağından döner dönmez o içeri sen dışarı, değil mi?

NEVHAYAL

Saraya döndüğü zamanlar da onun yanımdayım. Can yoldaşı olarak ahkoyuyor beni.

VALİDE SULTAN

Hani başka kadın görmek istemiyordu Haremde? Nasıl oluyor da huylanmıyor senin gibi birinden, senin gibi bir güzeller güzeliinden?

NEVHAYAL

Tek başma sıkılıyor herhalde. Yalnızlık bir Allaha mahsus, sultanım.

VALİDE SULTAN

Belki de kuşkulandığın. Bana kalırsa ikinci bir kadının varlığını çoktan sezdi de onun kim olduğunu anlamaya çalışıyor şimdi; ya da kim olduğunu biliyor, biliyor da onun için göz altında bulunduruyor seni. Neyin var? Sanki seni bir şey, bir gizli el tâ içerden kavramış da bırakmıyor; bu yüzden kendini tam veremiyorsun davamıza.

NEVHAYAL

Akile Hatun bana karşı öyle iyi ki, sultanım. Cariyesi değil de öz kardeşiymişim gibi hoş tutar, bir gün olsun incitmemiştir beni.

VALİDE SULTAN

İyi ya! Bundan yararlanmalı.

NEVHAYAL

Beni el üstünde tutan birinin kuyusunu kazmak, nasıl söyleyeyim, tedirgin ediyor beni, üzüyor.

VALİDE SULTAN

Sonrasını düşün, yolun sonunda seni bekleyen o bahar güneşine benzer sevinci düşün.

NEVHAYAL

Osman da çok iyi bana karşı.

VALİDE SULTAN

Ondan böyle Osman diye söz ettiğine göre
pek senli benlisiniz anlaşılır.

NEVHAYAL

İnsan o kadar yaklaşınca birbirine, sultanım,
padişahlık diye kulluk diye bir şev kalmıyor.

VALİDE SULTAN

Pek mi tutkun sana?

(Nevhayal başıyla onaylar.)

Çok güzel. Yararlanmalı. Peki
neden açığa vurmuyormuş sevgisini?
Seni Haseki Sultanlığa lâyık görmediğinden herhalde.

NEVHAYAL

Akile'yi de çok sevdiğinden, sultanım.

VALİDE SULTAN

Kendisi bunu açıkça söylüyor mu?

NEVHAYAL

Daha ilk geceden belirtti.

VALİDE SULTAN

Bak kızım, senin gibi bir dünya güzeline
herhangi bir odalık olmak yakışmaz;
çünkü sen her zaman padişah koynunda olmaya
her zaman padişah yanında yer almaya lâyıksın.

NEVHAYAL (hoşlanır)

Size öyle gelmiş olmaın, sultanım?

VALİDE SULTAN

Düşünüyorum da, bu güzelliğin değerini
bilse bilse bir tek kişi bilir dünyada.

NEVHAYAL

Kim, sultanım?

VALİDE SULTAN

Oğlum.

NEVHAYAL

Ama kadından hazzetmezmiş duyduğuma göre,
yanına yaklaşan cariyeleeri kovalarmış.

VALİDE SULTAN

Seni görse bir an dahi ayırmaz yanından.
Ben oğlumu bilmez miyim, kızım? Onun o halleri
gönlünün sultanına rastlamadığından.

NEVHAYAL

Sultan Mustafa hücrede mahpus ama.

VALİDE SULTAN

Ya bir gün çıkarsa?

NEVHAYAL

Nasıl olur?

VALİDE SULTAN

Daha önce de padişah değil miydi?

NEVHAYAL

Ama indirdiler onu.

VALİDE SULTAN

İndirenler çıkarabilirler tekrar.
İlk işim ona götürmek olacak seni.
"Al oğlum" diyeceğim, "padişahğım kutlamak için
bundan uygun armağan bulamadım sana."
O günü düşün! Cariye Nevhayal
Nevhayal Sultan olacak o gün. Sana
gelinim gözülle bakabilir miyim yavrum?

NEVHAYAL (Valide'nin eteğini öperek)

Sultanım!

VALİDE SULTAN

Sarayda olup bitenleri günü gününe
ulaştırıcaksın buraya.

(Nevhayal başıyla onaylar. Onlar çıkarken Davut'la I Yeniçeri ve I Sipahi solda yer alırlar.)

DAVUT

Sultan Osman'ın sizi ne kadar sevdiğini gördünüz; padişahınızın kim olması gerektiğini de anladınız artık.

(Birer kese verir onlara.)

I YENİÇERİ

Canımız Sultan Mustafa'nın yoluna feda.

I SİPAHİ

Şimdiden odur padişahımız.

DAVUT

Devlet demek sizler demeksiniz ağalar, bu ülkenin olanca varlığı sizindir ve sizin olarak kalmadır. Buna hayır diyenlere karşı hakkınızı koruyacaksınız, değil mi?

I YENİÇERİ

Başımızdan vaz geçeriz de hakkımızdan vaz geçmeyiz, paşa.

I SİPAHİ

Asla!

(Çıkarlar. Işık azalır. Yürek vuruşuna benzer bir ses yavaş yavaş yükselir. Osman'la Ömer bu sesi can kulağıyla dinliyerek usul usul girerler.)

OSMAN

Toprağın derinlikleri zonklıyor sanki. Sanki benim tâ içimde bir şey zonklıyor.

(Soluyarak)

Hocam, nedir bu?

BİR SES

Kasdım budur şehre varam uykularından kaldıram;

açtığı bu yaraları
desin bana nasıl saram.

KORO

Nasıl, nasıl saram?

ÖMER

Kaynağın sesi, hünkârım, kabarmakta sular.

OSMAN (sevinçli)

Demek geliyor Anadolu!

SES

Kasdım budur şehre varam
neden niçin bir bir soram ;
anlamazlıktan gelirse
yüz bin ağzımla haykıram.

KORO

Haykıram! Haykıram!

ÖMER

Onunla birleşmeyi başarırsak
zaman bizim mekân bizim can bizim!

SES

Kasdım budur şehre varam
öyle bir çılgılık koparam
bütün ölmüşleri dahi
mezarlarından kaldıram.

KORO

Kaldıram! Kaldıram!

ÖMER

Birleşmeyi başaramazsak
halimiz yaman bizim!

(Yürek vuruşunu andıran ses yükselerek
dört yandan duyulurken)

P E R D E

ÜÇÜNCÜ PERDE

(Topkapı Sarayı)

NEVHAYAL

Kafkas köylerinde doğup büyüyen bütün kızların düşlerini İstanbul doldurur, sultanım. Kıyıda bir tüccar gemisi görünse hop eder yürekleri. Gemi daha limana demir atmadan İstanbul'da sayarlar kendilerini: zengin evlerinde, bey konaklarında, paşa saraylarında; hatta, en güzel olduğuna inanan kendini padişahın haremde görür.

AKİLE

Seni getiren gemideki kızların en güzeli sendin herhalde.

NEVHAYAL

Yol arkadaşlarım da aynı şeyi söylemişlerdi, sultanım; sen mutlaka padişah haremine gireceksin demişlerdi.

AKİLE

Dedikleri de çıktı. Doğrusu Haremde de en güzel kıza sensin, Nevhayal.

NEVHAYAL

Haremdeki kızlar da öyle derler, ama...

AKİLE

Sence haklı değiller mi?

NEVHAYAL

Haremde benden güzeli de var, sultanım.

AKİLE

Kimmiş o?

NEVHAYAL

Siz, sultanım.

AKİLE

Eksik olma Nevhayal. Haremde olmadığım için bu yarışmanın dışındayım ben, yani Haremde en güzel kıza sensin yine. Ben de oyumu sana veriyorum.

NEVHAYAL

Ben de size, sultanım! Nasıl sarayın en yakışıklı erkeği padişahımızsa en güzel kadını da sizsiniz.

AKİLE

Sarayın en yakışıklı erkeği gerçekten padişah mıdır sence?

NEVHAYAL

Yalnız sarayın değil, bütün ülkenin.

AKİLE

Yaa?

NEVHAYAL

Hatta bütün dünyanın!

AKİLE

Bak hele!

NEVHAYAL

Sizce dahi öyle değil mi sultanım ?

AKİLE

Bence dahi öyle olmasaydı
koca olarak seçer miydim onu kendime?

NEVHAYAL

Sahi sultanım, siz mi onu seçtiniz,
yoksa o mu sizi seçti?

AKİLE

O beni seçtiğinde, ben de onu seçmiştim.

NEVHAYAL

Saraya nikâhlı gelmişsiniz, değil mi?

AKİLE

Babamın evinde babam kıydı nikâhımızı.
Nikâhtan önce elini elime sürmemiştir efendimiz.

NEVHAYAL

Elini bile sürmedi, öyle mi?

AKİLE

Süremezdi ki.

NEVHAYAL

Padişah efendimiz mi süremezdi?
Bütün kadınlar onun cariyesi değil midir?

AKİLE

Hiç bir kadın onun cariyesi olamaz;
hele bundan sonra hiç olamaz!

NEVHAYAL

Neden sultanım?

AKİLE

Onun nikâhlı karısı var da ondan, kızım.

(Osman girerken Nevhayal telaşla çıkar.)

AKİLE (kuşkuyla onu izliyerek)

Şeytan!

OSMAN (dalgın)

Kimdi o?

AKİLE (anlamlı)

Kimdi?

OSMAN

Çıkan, diyorum, Akile miydi?

AKİLE (parhyarak)

Evet, efendimiz, Akile'ydi çıkan!

(Hışımla uzaklaşırken)

OSMAN (ayılarak)

Akile! Niçin gidiyorsun?

AKİLE

Sizi Nevhayal'inizle başbaşa bırakmak için.

(Çıkar)

OSMAN

Baltayı taşa vurduk yine.

(Süleyman girerken)

Nerden içirdin bana o şerbeti, lala!

SÜLEYMAN

Başkadın efendimiz haksızlık ediyor.

OSMAN

Yok canım, pek de haksız değil.

SÜLEYMAN

Öyleyse siz haksızlık ediyorsunuz.

OSMAN

Hoppala! O kızı sen çıkarmadın mı karşıma?
Tanrının şaheserini görmek istemezseniz
günaha girmiş olursunuz, diyen sen değil misin?
Günaha girmiyelim derken çıkmaza girdik.

SÜLEYMAN

Haksızlık eden benim öyleyse.

(Osman gülerken birden hatırlar.)

Efendimiz, kalabalık bir bilginler topluluğu
padişahımızı kutlamaya gelmişler.

OSMAN

Düğün değil bayram değil, lala,
neyini kutlayacaklarmış padişahın?

SÜLEYMAN

Lehistan seferini, Hotin zaferini!

OSMAN

Benimle eğleniyor musun lala? Hotin Kalesi, o küçük hisar
ancak biz döndükten sonra teslim oldu, antlaşmayla;
yani biz eli boş döndük o seferden.

SÜLEYMAN

Öbür taraf da iyi savaşmış derler.

OSMAN

Biz kötü savaşmış da ondan.

SÜLEYMAN

Demek dinsiz Avrupa'yla berabere kaldık.
Bir daha sefere Allah kerim, efendimiz.

OSMAN

Berabere kalmak olmaz bu işte, lala.
Kazanamıyan kaybetmiş demektir.

SÜLEYMAN

Eh, Allah kerim...

OSMAN

Biz kerim olmadıktan sonra, lala!

SÜLEYMAN

Âlemlerin Rabbi neye kadir değildir ki...
Dualarımız boşa gidecek değil ya.

OSMAN

Âlemlerin Rabbi ne diye
bir dünyayı öbür dünyaya karşı kollasın,
neden iltimas geçsin bize? Dinsiz dediklerin de
ona baş vuruyorlar sıkışınca; ama galiba
rişvet kabul etmiyor yukardaki. Başka şey bekliyor
başka şey istiyor bizlerden, başka!

SÜLEYMAN (çekingen)

Ne istiyor, efendimiz?

OSMAN

Adam olmamızı istiyor, adam!
Atalarımın ülke açan zaferleri yanında
yenilgi sayılır benimki. Buna zafer dendi mi
hırsızlık etmiş gibi oluyorum.

SÜLEYMAN

Oysa bilginler üstün başarı sayıyorlar onu,
en büyük bayramlarımızdan biri olsun diyorlar.

OSMAN

Ne bayram delisidir bu benim milletim!
Bayram olmayan gün kalmıyacak bu gidişle.
Eski işleri kutlamaktan yeni işlere vakit olmuyor.
O bilgin çelebilere de ki, lala: padişah
yıldı bir gün tebrik kabul edecek bundan sonra,
bütün bayramlar kutlanmış olacak böylece.

(Süleyman çıkar. Ömer'le Dilâver girer.)

Padişahın Hac seferi fermanıdır, paşa:
Eski sadrazamlardan Ohri'li Hüseyin Paşa İstanbul'da
saltanat naibi olarak kalacak. Edirne'nin korunmasıyla
Gürcü Mehmet Paşa, Bursa'nın korunmasıyla da Recep Paşa
görevlendirilmiştir. Kaptan-ı Derya damat Halil Paşa
donanmayla gelecek padişahın ardından. Sadrazam, defterdar,
nişancı, Divân-ı Hümayûnun otuz kâtibi, saray erkânı,
kırk müferrika, kendilerine güvenip seçtiğim beş yüz
yeniçeriyle bin sipahi benimle gelecek, gerisi İstanbul'da
kalacak.

DİLÂVER

Kapıkulu Ocaklarını yanınıza almadan

sefere çıkmak nice olur, padişahım?
Size karşı olan binlerce askeri arkamızda bırakmak...

OSMAN

Onlara hiç güvenim yok, nasıl alırım yanıma?

DİLÂVER

Güvenmediğiniz kimselerin sizden uzakta,
üstelik taht şehrinde, devletin merkezinde kalması
tedbir midir, hünkârım?

OSMAN

Padişah nerdeyse, devlet ordadır.

ÖMER

Gerekirse bir Anadolu şehri de
devlet merkezi yapılabilir, paşa.

DİLÂVER

Ama yapılıncıya dek İstanbul'dur merkez.
Arkada kalanlar bir kazan kaldırmaya görsünler
padişahı değiştirmeleri işten bile değildir.

OSMAN

Hicaz'dan dönerken Anadolu'da kalıp
yeni bir ordu kuracağım ordaki Türkmenlerimden,
o bozulmamış kanla yeniliyeceğim devletin bünyesini.
Hele bir baş kaldırınsınlar da görevim,
yeni ordumla başlarına geçiririm kazanlarını!
Deli diye tahttan indirdikleri Sultan Mustafa'yı
tekrar padişah yapacak değiller ya...
O kadar mı sapıtacak bu herifler?

DİLÂVER

Ne kadar sapıtacakları bilinmez, padişahım. Kaldı ki
kardeşleriniz de var: Şehzade Murat, Şehzade Bayezit...

OSMAN

Onlar pek küçük daha, zarar gelmez.

ÖMER

Şeyhülislâm bu Hac seferine razı değil.
Yeniçeriler ondan fetva alabilirler. Onun için

şeyhülislâmı değiştirdiyseniz yola çıkmadan,
davamıza inanmış birini getirseniz yerine.

DİLÂVER

Çok yerinde bir kaygı, hünkârım.

OSMAN

Karımın babasıdır ne de olsa.

ÖMER

Damadı olduğunuzu unutmak zorunda kalabilir.

OSMAN

Siz kabul eder misiniz?

ÖMER

Asker benden kuşkuluyor nicedir.
Rumeli kazaskerini seçseniz?

OSMAN

Zaman alır, hemen yola çıkmak istiyorum.

DİLÂVER

Tedbir akla yoldaş edilse, hünkârım.
Hocanız doğru düşünür.

OSMAN

Şeyhülislâm Esat Efendi kızını pek sever,
tavır almaz bana karşı.

ÖMER

Bilinmez ki, padişahım.

OSMAN

Göze almak gerek. Bir var ki
hiç aklımdan çıkmıyor şu gördüğüm düş.

DİLÂVER

Üsküdar Şeyhi Aziz Mahmut Hüdâi Efendi
nasıl yorumlar bu düşü, padişahım?
Kendisinden cevap geldi mi?

OSMAN

Hac seferinden vaz geçilsin der.
Kopacak bir fitnenin habercisiymiş bu düş.

DİLÂVER

Ermiş, derin görüşlü bir kişi olarak bilinir şeyh;
yanıldığı hiç görülmemiştir.

ÖMER

Düşlerin işareti yoruma göre değişir.
Aynı işaret kimine "Dur", kimine "Yürü" demek içindir.
Düşü görenin gücüne, çapma göre yorumlanır düş.

OSMAN (düşünü yaşarcasına)

Tahtımda oturmuş Kur'an okuyorum.

ÖMER

Bu sizin Hacca niyetiniz.

OSMAN

Hazreti Peygamber gelip, elimden Mushafı
üzerimden zırhımı alıp bir tokat atarak
tahtımdan deviriyor beni.

ÖMER

Demek istiyor ki: Oturmuş duruyorsun,
kendiliğinden davranacağın yok;
bari ben kaldırayım seni.

OSMAN

Ama kaldırmıyor beni, deviriyor!

ÖMER

Uyuşukluğunuza kızdığınan.

OSMAN

Doğrulup yüz sürmek istiyorum ayaklarma,
bir türlü başaramıyorum.

ÖMER

Demek ki çok kızmış. Hemen yola çıkmazsanız
karanlık görünüür sonunuz.

"Burda ayağıma yüz sürdürmüyorum,
yattığım yerde bekliyorum seni" demek istiyor.

OSMAN

Güzel yorumlarsınız, hocam, ama
içim rahat değil nedense.

DİLÂVER

Lehistan seferine çıkarken güneş tutuldu.
Ordunun hareketi ertelensin dedi hocalar
ama yola çıkıldı. Sonuç meydanda.

ÖMER

Kabahat ne güneşin tutulmasında
ne de o gün yola çıkılmasında.
O buyruk dinlemeyen serkeşlerde kabahat.

DİLÂVER

Onları bugün de hesaba katmak gerek.

ÖMER

Hemen yola çıkılmalı, Anadolu'ya geçilmeli.

(Yeniçeriler girip solda yer alırlar).

I YENİÇERİ

Niçin gitmek istediği bilinmektedir.
Gitmesi bizden vaz geçmesidir.

II YENİÇERİ

Bizden vaz geçmekse, bazı şeylerden vaz geçmektir.

(Sipahiler girip sağda yer alırlar.)

I SİPAHİ

Niçin gitmek istediği bilinmektedir.
Anadolu'ya geçmesi bizden vaz geçmesidir.

II SİPAHİ

Bizden vaz geçmekse, çok şeyden vaz geçmektir.

OSMAN

Gidilecek.

(Sipahilerle yeniçeriler birbirlerine doğru ilerliyerek ortada birleşirler.)

YENİÇERİLERLE SİPAHİLER

Gitmek, her şeyden vaz geçmektir.

(Soldan çıkarlar. Derken o yönden gürültüler duyulur.)

I YENİÇERİ (dışardan bağırarak)

Geldiğiniz yere, ayılar, geldiğiniz yere!

(Yeniçeriler Anadolu köylülerini sille tokat içeri sokarlar.)

I KÖYLÜ

Nereye gidelim, aslanım?

I YENİÇERİ

Yabana! Bozkıra! Geldiğiniz dağlara!
Burda adam gibi adamlar yaşar.
Masraflı şehirdir burası.

II YENİÇERİ

Burda ancak o masrafı göze alanlar oturur.

I KÖYLÜ

Masrafı göze alamıyanlar ne yapar?

I YENİÇERİ

Bu onların bileceği iş.

II KÖYLÜ

Biz şimdi nerelere gidelim?

II YENİÇERİ

Kentli kentinde, köylü köyünde gerek.

I KÖYLÜ

Köyde açlıktan kırılıyoruz.

I YENİÇERİ

Niye? Tarlanı sürüp ekinini ektin mi
senden iyisi yoktur.

I KÖYLÜ

Tarlayı sürerken, eh, karışan yok;
ekini biçerken, eh, yine karışan yok diyelim.
Ama harman sonu yaklaşırken
karışan da görüşen de öyle çok...

KÖYLÜLER

Öyle çok ki...

II KÖYLÜ

Süren biz, eken biz, biçen biz;
lâkin mahsulü kaldıran biz değiliz.

KÖYLÜLER

Nerdeeee!

II YENİÇERİ

Kim kaldırıyor peki?

I KÖYLÜ

Kim olacak, dağ padişahları.

I YENİÇERİ

Yani soyuyorlar bizi.

I KÖYLÜ (öbür köylüleri göstererek)

Hallerinden belli değil mi?

II YENİÇERİ

Neyse, neyse!

I YENİÇERİ

Siz de onları soyun.

I KÖYLÜ

Eğlenme ağam.

I YENİÇERİ

Yılışma! Eğlendiğim yok benim.

II KÖYLÜ

Bizim gücümüz yeter mi onlara ?

I KÖYLÜ

Hem, biz eşkiya değiliz ki.

I YENİÇERİ

Dinsizin hakkından imansız gelir.

II KÖYLÜ

Biz imansız değiliz ki.

II YENİÇERİ

Siz böyle pısrık, sünepe kaldık ça
elbette yolarlar sizi.

I KÖYLÜ

Doğru, koruyan olmazsa bizi.

I YENİÇERİ

Kim koruyacak sizi, angıt?

I KÖYLÜ

Devlet baba yok mu gayrı?
Biz hep onun için dua ederiz,
"Allah devlete zeval vermesin" deriz.

KÖYLÜLER

Zeval vermesin!

II KÖYLÜ

Devlet yok mu gayrı, kurban, padişah yok mu?

KÖYLÜLER

Yok mu? Yok mu?

I YENİÇERİ

Siz böyle sormayı nerden öğrendiniz?

(Tam elini kaldırıp vuracakken Osman sağdan girer.
Yeniçeriler kaçarak çıkarlar. Köylüler şaşırırlar,
sevinerek Osman'a yaklaşırlar.)

I KÖYLÜ (Osman'ın elini öpmeye davranarak)

Hay Allah senden razı olsun bey!

(Osman elini çeker.)

Kimsin?

OSMAN

Sizler gibi biri.

II KÖYLÜ

Sen bu şehirden değil misin?

OSMAN

Burda doğdum, burda büyüdüm ya
burdan değilim galiba. Sizler
neresindensiniz Anadolu'nun?

I KÖYLÜ

Biz mi...

KÖYLÜLER (Osman'ın çevresini alarak)

Tokat'tan!

OSMAN (irkilerek)

Yaaa?

II KÖYLÜ

Niye şaştın bey?

OSMAN

Ne çabuk geldiniz...

I KÖYLÜ

Pek çabuk sayılmaz.
Buraya gelmek kolay olmadı,
İstanbul'u bulmak kolay olmadı bey.

KÖYLÜLER

Kolay olmadı ya!

OSMAN

Demek Tokat gelmeye başladı.

I KÖYLÜ

Tokat'ı bilmem, ama biz geldik işte.

KÖYLÜLER

Geldik biz.

OSMAN

Hoş geldiniz, hoş geldiniz ya, şimdi ne olacak?

KÖYLÜLER

Ne olacak? Ne?

OSMAN

Demek oralar yaşanır gibi değil artık?
Ne mal, ne namus, ne can güvenliği ha?

I KÖYLÜ

Mal kalmadı ki, güvenliği olsun;
namus dersen, o kadar ırzına geçildi ki...
Cana gelince, eh işte, buraya kadar sürükledik.
Padişah halimizi görsün de...
Gayrı ne yapacaksa yapsın dedik.

KÖYLÜLER

Ne yapacaksa yapsın!

I KÖYLÜ

Demesine dedik ya, sen de gördün işte
padişahın askerleri kişeledi bizi.
Bakalım kendisi nasıl karşılayacak.

II KÖYLÜ

Sahi bey, padişahımız bizi görmek ister m'ola?

KÖYLÜLER

Sahi ya! Görmek ister mi bizi?

OSMAN

Hem de nasıl! Siz bakmayın o çoban köpeklerine,
sizi görmeye can atıyor padişahınız.

I KÖYLÜ

Hay ağzını seveyim senin! Dediğin gerçek mi?

OSMAN

Gerçekten de gerçek!

II KÖYLÜ

Bey, adını bağışlamadın.

OSMAN

Acep şu yerde var m'ola
şöyle garip bencileyin...

KÖYLÜLER

Bağrı başlı gözü yaşlı
şöyle garip bencileyin.

I KÖYLÜ

Söyler dilim ağlar gözüm...

KÖYLÜLER

Gariplere yanar özüm.

OSMAN

Meğer ki gökte yıldızım

KÖYLÜLER

Şöyle garip bencileyin.

OSMAN

Bir garip ölmüş diyeler

KÖYLÜLER

Üç günden sonra duyalar

OSMAN

Soğuk su ile yuyalar

KÖYLÜLER

Şöyle garip bencileyin.

I KÖYLÜ

Bizden bu!

KÖYLÜLER (Osman'a iyice sokularak)

Bizden! Bizden!

OSMAN (ezile büzüle bir kese uzatarak)

Sizden alınan geri veriliyor size.
Kabul ederseniz, dünyalar benim olur.

I KÖYLÜ

Biz buraya bunun için gelmedik ki.

OSMAN

Biliyorum niçin geldiğinizi, biliyorum.
Yolda gerekir diye düşündüm de.

II KÖYLÜ

Yolda mı?

KÖYLÜLER

Ne yolu?

OSMAN

Siz şimdi doğru, geldiğiniz yere dönün.

I KÖYLÜ

Sen de mi lâıyk görmezsin bizi buraya?

OSMAN

Hâşâ! Hâşâ! Tam tersi.
Oraya dönün, malunuzun mülkünüzün başına.
Orası gitti mi, burası da elden çıkar. O zaman
hiç birimize yer kalmaz dünyada.

II KÖYLÜ

Gelmişken padişahımızı bir görseydik.

KÖYLÜLER

Görseydik onu!

OSMAN

Ben onun yakınıyım, anlatırım kendisine.
Sizi böyle yerinizden yurdunuzdan edenlere,
bilin ki, dünyayı dar edecek o. Hiç değilse
elinden geleni mutlaka yapacak.

I KÖYLÜ

Padişah kendisi gelmez ki bize,

hep bir adamını gönderir. O da bize geldiğinde
padişahı da unuttur Allahı da.

OSMAN

Padişah kendisi gelecek bu kez. Güle güle!

II KÖYLÜ

Bir görseydik gelmişken.

OSMAN

Burda rahat görüşemezsiniz.

KÖYLÜLER

Neden?

I KÖYLÜ

Burda sözü geçen padişah değil mi?

OSMAN

Burda o kadar çok kişinin sözü geçer ki...
Padişahı sizinle başbaşa bırakmaz onlar.

KÖYLÜLER

Kim bunlar?

OSMAN (eliyle sus işareti yapar, gülümseyerek)

Onlar... Şimdi adlarını anmak
onları çağırmak olur buraya.

I KÖYLÜ

Padişah burda çok yalnız desene, bey.

II KÖYLÜ

Hali bizimkinden beter desene.

OSMAN (başını sallar, gülümseyerek)

Güle güle! Güle güle!

(Köylüler üzgün, çıkarlar.)

Bundan böyle beni ancak
ölüm ayırır sizden.

(Yavaş yavaş arkalarından çıkar.
Topkapı Sarayı. Esat'la Ömer girerler.)

ESAT

Ortalık iyice karışıyor, Hoca efendi;
işler çığırından çıkmakta.

ÖMER

Dünyanın açtığı en güzel çiçek olabileceken
dünyanın bağırmı oyan bir yara olmakta insan.
Usta, korkusuz bir el çabucak dağlamazsa
bu yara bütün dünyanın yıkımı olacak.

ESAT

Çabuk tedaviler ancak ölümü çabuklaştırır.
Hele hasta, herkesi yaşatan toplumsa
hekim dahi kurtulamaz yıkımdan.
Acele işe şeytan karışır.

ÖMER

Şeytan diye bir şey var mı ki, efendim,
ikide bir işimize karışsın?

ESAT

Acelemizden doğan kargaşadır şeytan.
Kargaşa da her şeyin yokluğudur, efendim.
Genç padişah yaradılıştan pek ateşli zaten,
onu aşırı düşüncelerle büsbütün alevlendirip
söndürülmesi güç bir yangına yol açmayın.

ÖMER

Aşırı dediğiniz bu düşünceler sizin pederinizden,
Hoca Sadettin Efendi'den öğrenilmiştir.
Devlet çarkının nicedir düzgün işlemediğini,
bozukluğun bir an önce giderilmesi gerektiğini
pederiniz sık sık belirtirdi, hatırlarsanız.
Bu düşünceleri padişahımıza aşlamakla
hocama olan borcumu ödüyorum ben.
Sizse hep geriye dönük tutumunuzla
vefasızlık etmiş oluyorsunuz ona,
ikimizin de hocasına.

ESAT

Siz de hatırlarsanız, "Her adımın nereye götüreceği
inceden inceye hesaplanmalı, yoksa birdenbire
uçurum ağzında bulabilirsiniz kendinizi" derdi
ikimizin de hocası: Gelin Ömer Efendi,
Şu Hac seferinden vaz geçirin padişahı.
Yürünmüş yolda yürümek daha emindir.

ÖMER

Ya bu yol fazla yürünmekten bozulmuşsa?

ESAT

Sabırla onarılır.

ÖMER

Onarılmıyacak kadar bozulmuşsa?

OSMAN (girerek)

Yeni bir yol açılır.

ESAT

Tehlikesi çoktur.

ÖMER

Başka çare yoksa?

OSMAN

Tehlike göze alınır.
Pederimiz yardımcı olacak mı?

ESAT

Adımız duamızdan eksilmez hiç bir zaman.

OSMAN

Duanızla birlikte yüce makamınıza
ve bu makamın güçlü yetkilerine dahi
bel bağliyabilir miyiz acaba?

ESAT

O yetkilerin çoğu, padişahım, benden alınıp
hocanıza verilmiştir nasıl olsa.

ÖMER

Hâşâ, efendim! Sizin olan hiç bir şey benim olmamıştır bugüne dek.

ESAT

Çeşitli durumlarda fetva verdiğiniz herkesçe bilinen bir gerçektir bugün. Yine herkesçe bilinmektedir ki o durumlarda fetva vermek yetkisi bu devletin şeyhülislâmına aittir öteden beri.

OSMAN

Ama herkesçe bilinen bir gerçektir ki hâlâ sizsiniz bu devletin şeyhülislâmı; devlete hizmet de boynunuzun borcudur.

ESAT

Elbette, hünkârim.

ÖMER

Ayrıca, padişahımızın kayınpederisiniz.

ESAT

Devlete gerektiği gibi hizmet etmem için bunu hatırlamam gerekir, efendim.

(Osman sevinerek ona bakarken)

Padişahım, fırtına kopmak üzere.
Denize açılmaktan vaz geçin.

(Kös vuruşlarını andıran sesler, derken uğultular, gümbürtüler ve)

YENİÇERİLER (önce dışardan)

Allah Allah... İllallah!
(Yeniçeriler girerek sahnenin solunda yer alırlar.)
Baş üryan, sine püryan, kılıç al kan.
Kulluğumuz padişaha ayan.
Sayılmayız parmakla, tükenmeyiz kınlamakla.
Üçler yediler kırklar, gülbank-ı Muhammedî,
nur-ı nebi, kerem-i Ali, pîrimiz, hünkârimiz
Hacı Bektâş-ı Veli... demine devranına
hû diyelim, hû!

SİPAHİLER (girip sağ da yer alarak)
Hû!

(Ortada buluşup Hû çeke çeke soldan çıkarlar.)

OSMAN (öfkeyle)
Ne demektir bu?

ESAT

Geç kalındı demektir, padişahım.

(Çıkar)

ÖMER

Kazan kaldırıldı.

OSMAN

Devlet can çekiyor İstanbul'da.
Kokuyu alan sırtlanlar üşüşmekte başına.
Bir geçebilsem Anadolu'ya, devletin beşiğine!
Halka bir ulaşabilsem, devleti doğurana!

(Dilâver'le Süleyman girerken Osman onları karşılayarak)

Hemen hazırlanıp Üsküdar'a geçilsin!

DİLÂVER

Bütün saray kuşatılmış durumda, hünkârim.

OSMAN

Yaa?

(Dört yandan uğultular, bağrışmalar yükselir.)

Bir küçük tekneyle olsun
geçilemez mi karşıya ?

SÜLEYMAN

Tek kayık kalmamış limanda.

OSMAN

Demek öyle.

(I ve II Bilgin girer. Osman çevresindekilere)
Bugün görüşmemiz var mıydı bilgin çelebilerle?

I BİLGİN (çekingen)
Elçi olarak geliriz padişahımıza.

OSMAN
Elçi mi?

I BİLGİN
Yeniçeri kullarmızın dilekçesi var da.
Bu amaçla bizi araya koydular.

(Nâme-yi gösterir.)

OSMAN
Dinliyelim.

I BİLGİN (okur)
"Padişahın bu yolla Hicaz'a gitmesi bize duyduğu nefretle ilgili olup başka hiçbir nedeni yoktur ve dahi olamaz. Dünya düzeni uğruna padişahlar kendilerini Hacca gitmek gibi kutlu bir işten yoksun etmişlerdir. Hicaz fatihi Yavuz Sultan Selim Han dahi Kâbe'yi ziyaret etmemişken, sınırlarda her an düşman belirme ihtimali varken, devlet merkezini bırakıp gitmek büyük hatadır. Bu işten vaz geçmek gerekir."

OSMAN (alaylı)
Kullarımın buyruğu başım üzre!

(I Bilgin'i eliyle çağırır.)

I BİLGİN (korkuyla yaklaşarak)
Elçiye zeval olmaz padişahım.

OSMAN
Verin onu bana.

(Nâme-yi alıp özenle katlar. II Bilgin'e)

Sıra sizde, efendim.

(II Bilgin korkudan titreyip elindeki nâme-yi okuyamayınca)

Dilinizi mi yuttunuz, efendi?
Önce mehter mi çaldıralım yoksa?

(Üstüne yürüyünce)

II BİLGİN (ürküp çekilerek)
Ben de elçiyim, padişahım!

OSMAN (gülerek)
Bugün elçi kabul günü anlaşılır.
Bu kimlerin dilekçesi?

II BİLGİN
Bu, dilekçe değil, hünkârım.

OSMAN
Ya ne?

II BİLGİN
Fetva.

OSMAN
Kimin fetvası?

II BİLGİN
Şeyhülislâm efendimizin.

OSMAN
Yaa? Pek güzel!

II BİLGİN
Kul sual açınca ne yapsın?
Cevap vermek görevidir şeyhülislâmın.

OSMAN
Okuyun.

II BİLGİN (okur)
"Sual: Cihan padişahını azdırıp..

OSMAN (parlıyarak)
Azdırıp?

II BİLGİN (nâmeyi göstererek)
Burda yazıyor, padişahım!

OSMAN
Devam edin.

II BİLGİN
"..azdırıp millet malını ve devlet hazinesini telef ettirip
bunca fitne ve fesada yol açan kişilere şer'an ne lâzım gelir?
Elcevap...

(Duraklar.)

OSMAN
Cevap unutulmuş mu?

II BİLGİN
"Katil lâzım gelir."

(Sessizlik. Osman sakin, gülümsiyerek ilerler.
II Bilgin korkup çekilir. Osman nâmeyi elinden alıp
öbür nâmeyle birlikte katlar; önce ikiye sonra dörde
bölüp bilginlerin suratına fırlatır.)

OSMAN
Elcevap!

(Çıkmalarını işaret eder. Bilginler çıkmaya davranırken
III Bilgin girince, dururlar.)

Bir ziyaretçimiz daha var.

III BİLGİN
Hünkârım, kul takımı padişahımızın
Anadolu'ya geçmesine ve Hacca gitmesine razı değildir.

OSMAN (alaylı)
Neden? Veba salgını mı var Anadolu'da ?
Hacca gitmek İslâmın şartlarından değil midir?

III BİLGİN
Bunlara cevap verecek durumda değildir bu kulunuz.
Benimki sadece...

OSMAN
Elçilik... Buyurun.

III BİLGİN
Ve birkaç kişinin makamında kalmasını dahi istemezler:
biri hocanız Ömer Efendi, öbürüyse
Dârüssaade Ağası Süleyman Ağa... Bunlar
sürgüne gönderilsin derler.

OSMAN (arkasını bilginlere dönerek)
Varın kullarıma söyleyin, Kâbe'ye gitmekten vaz geçtim.
Ama bunları sürmek şöyle dursun
görevlerinden dahi almam.

III BİLGİN
İyice bir düşünülse, padişahım;
şöyle enine boyuna, her şeyi tartarak.
Bu istekleri kabul edilmezse...

OSMAN (parlıyarak)
Ne olurmuş kabul edilmezse?

IV BİLGİN (girerek)
Sultanahmet'te toplanmış onbinlerce asker ve bilginler topluluğunun
padişahıma sunulmak üzere aldığı kararlar:

OSMAN
Kısa kes!

IV BİLGİN
Sadrazam Dilâver Paşa'nın, padişah hocası Ömer Efendi'nin,
Kapıkullarından nefretiyle tanınan Nişancı Vezir Ahmet Paşa'nın,
Dârüssaade Ağası Süleyman Ağa'nın, Başdefterdar Vezir Baki Paşa'nın
ve Yeniçeri Ocağından sekbanbaşı Nasuh Ağa'nın...

OSMAN (dehşetle)
Eveet?!

IV BİLGİN
Başlarını isterler.

OSMAN
Ben bu kişileri vermem, veremem!

III BİLGİN

Neden padişahım, bir engel mi var?

OSMAN

Var: padişahlığım.

III BİLGİN

Genç kanı biraz baskı altına alın.
Belâ üstüne keyif kurmayın.

II BİLGİN

Padişahım, verin istediklerini.
Dışardaki çok büyük bir topluluk.

(Uğultular, bağrışmalar tekrar yükselip kesilir.)

I BİLGİN

Ulu atalarınız dahi böyle durumlarda
onların isteklerine uymuşlardır, padişahım.

OSMAN

Öyleyse ayıp etmişler ulu atalarım,
pek kötü bir yol açmışlar.
Onlar biraz direnmeyi göze alsalardı
ben şimdi bu duruma düşmezdim.

IV BİLGİN

Padişahım, iki kötünden
daha az kötü olanı seçin.

BİLGİNLER

Seçin vakit varken!

OSMAN

İstediklerini verirsem, her şey biter.

I BİLGİN

Siz yine padişah olarak kalırsınız.

OSMAN

Kimin gözündeyim?

II BİLGİN

Onların ve bizim.

OSMAN

Ben kendimi artık padişahlığa lâyık görmedikten sonra
bütün dünya padişah saymış beni, neye yarar?

III BİLGİN

Daha geniş düşünmeye çalışın, hünkârım.

IV BİLGİN

İstediklerini almayacak olurlarsa, bakarsınız
başka şeyler de istemeye kalkarlar.

I BİLGİN

Tanrı saklasın!

IV BİLGİN

Verin istediklerini.

(Bağrışmalar yaklaşır.)

BİLGİNLER

Verin padişahım, verin, verin!

OSMAN (haykırarak)

Bu fitne erbabını siz kışkırtmışa benzersiniz!

BİLGİNLER

Hâşâ!

OSMAN

Önce sizi kırarım sonra onları!
Zaten o sürünün hesabı görülmüştür.
Sizler dahi saraydan dışarı adım atmayacaksınız.

I BİLGİN

Böyle bir durumda biz zaten
yalnız bırakmayız padişahımızı. Ancak...

IV BİLGİN

Biz dönmezsek, saraya yürüyecekler.

(Bağrışmalar iyice yükselir.)

SESLER (dışardan)
Padişahı isteriz, padişahı!

OSMAN
Köpeklerin dilinden anlamam, biriniz tercüme etsin.

II BİLGİN
Sizi ayak divanına istiyorlar.

OSMAN
Köpeklerin ayağına gidemem.

I BİLGİN
Ayak divanı diye bir şey vardır, padişahım.

OSMAN
Bundan böyle yok!

(Bağrışmalar durulur.)

BİR SES (dışardan)
Sultan Osman artık bizim padişahımız olmak istemiyorsa
istiyecek bir başkası bulunur.

BİLGİNLER (uyararak)
Padişahım! Padişahım!

(Osman susar. Derken)

BİR SES (dışardan)
Sultan Mustafa'yı isteriz!

KORO (dışardan)
Sultan Mustafa'yı isteriz!

(Dilâver'le Süleyman sezdirmeden çıkarlar.)

OSMAN
Sultan Mustafa mı? O zavalhıyı
delidir diye indirmişlerdi tahttan. Şimdi

deli olduğunu bile bile tekrar padişah yapıyorlar.
Hepsi delirmiş bunların, toptan çıldırmış bunlar!

(Bilginler de uzaklaşırlar. Osman, Ömer'e)

Kandilde yağ tükendi ya da fitil bitti mi
ister bakırdan olsun ister altından
kandil ışık vermez artık.
Bağışlayın hocam, benden sonra geleceklerden biri
belki benden daha yeterli çıkar.

ÖMER (yaklaşarak)
İnsanlığın üstün bir anlayışa yükselmesi
ancak büyük birinin batmasıyla olur bazan.
Halkın gecesine Tanrının uzattığı
yeni tutuşmuş bir meşaledir bu ölüm.
Hayatın dallarına lüneyen kara kuşları
yüz bin güneş birden doğsa
ürkülüp kaçırılmaz onun kadar;
yüz bin güneş birden ışık salsa
onun kadar genişlemez bilinç ufuklarını.

OSMAN
Güle güle, hocam! Esirgeyin kendinizi.

(Ömer eğilip uzaklaşır. Osman da ters yönden çıkar.
Yeniçerilerle sipahiler doluşurlar. Bir kolunda bir
yeniçeri, öbür kolunda bir sipahi, üzerinde gecelik,
Mustafa girer, arkasından da Bilginler ve Esat.)

I YENİÇERİ (1 Sipahi'ye)
Bu kılıkta tahta oturtulmaz bu.

I SİPAHİ
Giydirilecek bir şey bulmalı.

I YENİÇERİ (Bilginlere yaklaşıp)
Hoca efendilerden biri cübbesini lütfetse de
padişahımız bu durumda kalmasa.

(Bilginler birbirlerine bakarlar sadecce.)
Bir padişahı böyle bekletmek edebe sığar mı?

(Bilginlerden birinin üstüne yürüyüp cübbesini çeker

ahr üzerinden, adam bayılacak gibi olur. Cübbeyi Mustafa'ya giydirebilirler, Mustafa huylanır. Derken Mustafa'yı, acele getirilen tahta oturturlar. Mustafa fırlayıp kalkmasın diye iki kolundan tutarlar.)

İşte padişahımız!

(Mustafa gülmeye başlar, sipahilerle yeniçeriler şaşırırlar. I Yeniçeri)

Eğilin!

(Yalnız askerler eğilirler.)

ESAT (öne çıkarak)

Yoldaşlar, vaz geçin bu işten, sonra pişman olursunuz. Sultan Mustafa yine eski yerinde dursun. Padişahlığı dinimizin buyruklarıyla bağdaşamaz. Bundan önce neden indirilmişti, bir düşünün. O padişah olduğunu dahi bilmiyecektir.

I YENİÇERİ

Bizim onu padişah bilmemiz yeter, o bunu bilmese de olur.

(Valide Sultan'la Davut girip bir kenardan seyrederek.)

ESAT

Sultan Osman ne yaptı ki istemezsiniz?

(Askerler bocalamaktadırlar. Valide Sultan Davut'un kolunu dürter, Davut da I Yeniçeri'ye işaret eder.)

I YENİÇERİ

Onun ne yaptığını bilmeyen var mı?

ESAT

Yapmak istedikleri niyet halinde kalmıştır. Tahttan indirilmesi için ortada fetva yoktur.

I SİPAHİ

Bir fetva da bu iş için yazın, şeyhülislâm efendi.

ESAT

Fetva için ortada hiç bir sebep yoktur.

(Bilginlere bakar.)

BİLGİNLER

Yoktur.

I YENİÇERİ (palasını çekerek)

Bulun bir sebep, efendiler!

(Hepsi kılıçlarına davranınca Bilginler yavaş yavaş eğilirler. Esat öfkeyle dönüp giderken yeniçerilerden biri önlemek ister, Esat yeniçeriyi eliyle tersliyerek çıkar. Herkes eğilmişken)

MUSTAFA (birden kahkaha atarak)

Yuh! Yuh!

(Yerinden fırlar, âsiler güçbelâ yakalayıp tekrar oturturlar.)

I YENİÇERİ (Davut'a varıp)

Paşam, bu ne iştir?

(Davut şaşırınca)

VALİDE SULTAN

İnsan kendi yaptığı bir şey için "Bu ne iştir?" diye sorar mı, ağa?

I YENİÇERİ

Doğru ama sultanım, yoldaşlar durumu yadırgadı mı pek güç olur onları safımızda tutmak.

VALİDE SULTAN

Padişah erdiği için böyle yapıyor. Tanrı cezbese derler buna, ağa.

(İşareti üzerine Davut, I Yeniçeri'nin kulağına bir şeyler fısıldar, o bunu I Sipahi'nin kulağına aktarır, o da bir başkasının. Valide Sultan Davut'a)

Altın saç!

(Davut keseyi çıkarıp altınları saçınca, âsiler kapışırlar, Mustafa ise kahkaha nöbetine tutulmuştur sanki.)

YENİÇERİLERLE SİPAHİLER

Maşaallah! Maşaallah! Devletinle bin yaşa padişahım!
Ömrün uzun, kılıcın keskin olsun!

(Mustafa kahkaha attıkça)

Maşaallah!

(Tek tek konuşurlar:

- Hey kurban olduğum, gülüşüne bak şunun!
- İnsan erince böyle oluyor zahir.
- Sabah namazını Bedir şehitleriyle kılarmış.
- Battal Gazi her gün ziyaretine gelirmiş.
- Hazreti Ali Zülfikarını buna yollamış.
- Bunun devrinde küffar baş kaldıramıyacakmış.
- Öyle bir cihangir olacak ki, anlatamam.
- Canım, tam bize göre bir padişah, vesselâm!
Asiler Mustafa'yı götürürken)

I YENİÇERİ (Valide Sultan'a gelip)

Sultan Osman saraydayken
padişahımızın hayatı tehlikededir.
Bunun için bizim kışlaya götürülecek kendisi,
saraya dönünceye dek kışla camiinde kalacak.
Siz dahi orda bulunsanız iyi olur, sultanım.

VALİDE SULTAN

Padişahımız sizlere emanet, ağa.
Yeni sadrazamımız Davut Paşa'yla birlikte
biz dahi geleceğiz oraya.

(İşareti üzerine)

DAVUT

Yoldaşlara söyle, ağa, dilekte bulunurken
alçak gönüllü davranıp hayallerini kısıtlamasınlar.
Herkes kendine uygun gördüğü makamı istesin.

I YENİÇERİ (eğilerek)

Paşam!

VALİDE SULTAN

Bu büyük günde herkes sevinçten payını alsın.

Ağakapısı zindanında, Baba Cafer zindanında,
Galata, Tersane, ne bileyim...

DAVUT

Yedikule zindanlarında
ne kadar mahkûm varsa salıverilsin!
Topluluğumuz çoğalmış olur böylece.

I YENİÇERİ

Sultanım!

(Çıkar.)

VALİDE SULTAN

Bol bol para saçılınsın yollara, meydanlara!
Altınların, gümüşlerin parıltısıyla kamaşsın
halkın ve askerlerin gözleri de, akılları da.

DAVUT

O kadar para nerden bulunacak, sultanım?

VALİDE SULTAN

Benim hazinem de, devletin hazinesini de
boşaltıncıya dek akıtabilirsin devamız uğruna, paşa.
Yeniçeriler de, sipahiler de paraya boğulsunlar ki
yeni padişahın hallerini düşünemez olsunlar.

DAVUT

Sultan Mustafa'nın hallerini unutturmaya
hazine mi dayanır, sultanım?

VALİDE SULTAN

Seni neden koştuk bu işe Davut?
Sadrazamlığa lâyık olduğunu gösteremiyeceksen...

DAVUT

Canım bu yola feda, sultanım. Ancak
sizin hazinenizi de, devlet hazinesini de
defalarca doldurup onların kucagina boşaltsanız
"Daha yok mu?" diyecektir onlar.

VALİDE SULTAN

Yeni akçe basarsın.

DAVUT

Ayarı bozuk akçe mi, sultanım?

VALİDE SULTAN

Ayarı bozuk akçe mi olur, kalp akçe mi olur,
akçeye benzer nesne olsun da! At önlerine, yutsunlar!
Oğlum tahtına yerleşinceye dek bakıver çaresine.

DAVUT

Sultanım, düşünüyorum da...

VALİDE SULTAN

Sonra ben de düşünmeye başlarım, Davut!

(Kalabahğın çıktığı yönde hisımla uzaklaşır, Davut da
ardından.

Ters yönden, Osman Akile'yle girer.)

AKİLE

Belki her şey düzelebilir yine, belki babam...

OSMAN

Babanın elinden bir şey gelmez artık.
Neysel, her şey bitmiş değil daha.

AKİLE

Sultan Mustafa'yı padişah yaptılar ama.

OSMAN

Onu padişah yapanlar da bilirler ki
ben sağ oldukça, başka hiç kimse padişah olamaz.

AKİLE

Öyleyse ellerinden geleni yapacaklardır
sizi sağ bırakmamak için.

OSMAN

Ben de elimden geleni yapacağım sağ kalmak için,
hiç değilse, padişahça ölmek için.

AKİLE

Ağzınızdan yel alsın! Efendimiz! Efendimiz!
Hepsi kaçtı, yüzüstü bıraktı sizi.

OSMAN

Ne yapınlar, canlarını koruyamazdım ki.

AKİLE

Hocanız bile...

OSMAN

Ona çok şey borçluyum.

AKİLE

Ama o dahi terketti sizi.

OSMAN

Onun mutlaka kurtulması,
bir yerlerde sağ kalması gerek.

AKİLE

Şehzadelerimizden biri yaşasaydı ne olurdu!

OSMAN

Belki daha iyi böylesi.

AKİLE

Nasıl daha iyi?

OSMAN

Ben olmayınca, yavrucuğum,
oğlumuzu rahat bırakırlar mı hiç?

AKİLE (boynuna sarılarak)

Osman! Osman'ım benim! Osman'ım!

OSMAN (onu okşyarak)

Bak yavrum; ben şimdi burdan gideceğim.

AKİLE (umutsuz)

Nereye?

OSMAN

Babanın konağına götürecekler seni.
Baban sevilen, sayılan adamdır. Bana ne yaparlarsa yapınlar
sana dokunup onu incitmek istemezler.

AKİLE

Senin yanındır benim yerim.

OSMAN

Gideceğim yere sen giremezsin, yavrucuğum.

AKİLE

Nereye gideceksin Osman'ım?

OSMAN

Yeniçeri kışlasına.

AKİLE

Onlar ayağına gelmişken konuşmadın da şimdi sen mi gideceksin onların ayağına?

OSMAN

Bu alçalmayı göze alışım, Tanrı da biliyor ya, can kaygısıyla değil, bana emanet bu devlet için.

AKİLE

Madem öyle, keşke burda konuşsaydın onlarla.

OSMAN

Onlar beni zorladıkları için kabul edemedim. Devletin boyun eğmesi olurdu bu. Devletin boyun eğdiği ülkedeysen herkesin boynu eğilmiş demektir. Şimdi ne de olsa kendi isteğimle gidiyorum onlarla konuşmaya.

AKİLE

Beni mihnet bucağında, hasret ocağında bırakıp.

OSMAN (ayrılırken)

Hayır yavrum, seninle gidiyorum ben. Çok sev beni, e mi, çok!

AKİLE

Dünyada ne kadar sevmek varsa!

(Osman âsilerin gittiği yönde çıkar, Akile de ters yönde.

Yeniçeri kışlasında orta camii. Mustafa koltuğa benzer bir şeye oturtulur, zorla zaptedilmektedir. Yeniçerilerle sipahilerin ileri gelenleri bir yanda, Valide Sultan'la Davut bir yanda, herkes diken üstünde. Mustafa birden doğrulunca âsiler tek bir getirirler. Mustafa parmağını dudaklarına götürünce herkes susar, hayretle onu seyreder. Mustafa Davut'u eliyle çağırır, kulağına bir şey söylemek üzere eğilmesini işaret eder; Davut eğilir eğilmez, ensesine bir tokat aşkeder, Davut'un kavuğu devrilir. Mustafa kakkahayla gülünce âsiler de gülmeye başlarlar.)

I SİPAHİ (I Yeniçeri'ye)
İyi haltettik!

I YENİÇERİ

Ok yaydan çıktı bir kez.

(Valide Sultan kuşkuyla bakar onlara.)

VALİDE SULTAN (Mustafa'ya yaklaşır)
Padişahım!

MUSTAFA (ürkerek)
Öldürme!

VALİDE SULTAN
Oğlum!

MUSTAFA
Annem nerde?

VALİDE SULTAN
Burdayım efendimiz, karşınızdayım ya.

(Çevresindekilere)

Cezbeye tutuldu yine.

(Mustafa'ya)

Annemiz benim, efendimiz, ben!

DAVUT

Validenizi tanımadınız mı, hünkârım?

MUSTAFA

Ben annemi hiç görmedim ki.
Benim hiç annem olmadı ki.

(Asileri göstererek)

Bu balıklar karaya vurmuş... Kayık! Kayık!

DAVUT

Kayık?

MUSTAFA

Kayığım gelsin! Boğaz'a açılacağım,
bunları da derin sulara kavuşturacağım.
Sizi köftehorlar sizi! Denizi özlediniz,
suların karanlık dibini özlediniz de ondan;
böyle sevinmeniz ondan.

(Davut'a)

Bunların da anneleri yok, yazık!

DAVUT

Babalari var ya, padişahım.

MUSTAFA

Hani nerde?

VALİDE SULTAN (yaklaşarak)

Onların babaları sizsiniz, değil mi yoldaşlar?

(Davut'un işareti üzerine)

I-YENİÇERİ

Bizim babamız sensin padişahım.

(Seyircilerin arkasından uğultular gelince Mustafa
ürker.)

Dışardaki yoldaşların da babası sensin.

MUSTAFA (Davut'a)

Altın saç şunlara, acıkmışlar! Sizi köftehorlar!

İnci mercan da istersiniz ya... vermem!
Kendi sakalıma dizeceğim onları.

(Davut'a)

Ne eşeği derler sana?

(Davut bir Valide Sultan'a bakar, bir aşlere, bir
türlü konuşamaz.)

Adını sordum!

DAVUT

Davut kulunuz.

MUSTAFA (sevinçle haykırarak)

Bildi! Vallahi bildi!

(Kahkahalar savurarak üstüne yürüyünce Davut ürküp
çekilir).

Korkma, korkma! Sırtına bineceğim sadece.

Sadrazamıma söyleyeyim de hemen terfi ettirsin seni,
eşekbaşı yapsın kerata!

VALİDE SULTAN (yaklaşarak)

Sadrazamın budur, padişahım.

MUSTAFA (I Sipahi'ye koşarak)

Bu canavar yutacak beni!

I SİPAHİ

Padişahım!

MUSTAFA (aranarak)

Kim?

I YENİÇERİ

Sen, hünkârım! Sen bizim padişahımızsın,
bu da sadrazamın.

MUSTAFA (Davut'a yaklaşarak)

Bu?

(Kahkahayı koparınca Davut ürküp çekilmek ister, Valide
Sultan Davut'u arkadan dörter Mustafa Davut'un

sakalıyla oynayarak)

Maşallah! Toprağından mı, gübresinden mi?
Seni gidi seni!

VALİDE SULTAN (ellerini havaya kaldırarak)
Yüce Rabbim! Cezbeni biraz gevşet de
Mustafa kulun dönsün artık kulları arasına.

MUSTAFA (Davut'a)
Eee, anlat bakalım, oraları özliyor musun?

DAVUT
Nereleri, padişahım?

MUSTAFA
Kıbrıs'ın çayırıları tütüyor mu gözünde?

DAVUT
Ben Kıbrıslı değilim, padişahım.

MUSTAFA
Çüş! Yumurtadan çık, kabuğunu beğenme!
Kıbrıs'ın eşeği İstanbul'a gelince
hor görüyor Kıbrıs'ı.

DAVUT
Ben Kıbrıslı değilim ki, padişahım.

MUSTAFA
Bakın, eşekliği benimsiyor da
Kıbrıslı olmayı kabul etmiyor!

VALİDE SULTAN
Padişahım!

MUSTAFA
Ne dedin? Neyim ben?

VALİDE SULTAN
Padişah dedim, padişahsın sen.
Bunlar da kulların. Öyle değil mi ağalar?

YENİÇERİLERLE SİPAHİLER
Padişahım çok yaşa!

SESLER (seyircilerin gerisinden)
Çok yaşa padişahım, devletinle bin yaşa!

MUSTAFA (iyice şaşırmış)
Osman! Osman!

VALİDE SULTAN
Sensin padişah, sen!

MUSTAFA
Yani?

VALİDE SULTAN
Bunların efendisi.

ASİLER BİRLİKTE (caminin içinden ve avlusundan, yani seyircilerin
gerisinden)
Padişahım çok yaşa!

VALİDE SULTAN
Bu ülkenin, bu cihanın sahibisin sen.

MUSTAFA
Yani?

VALİDE SULTAN
Yani sen ne dersin o olur.

DAVUT
Her arzunuz hemen yerine getirilir.
Öyle değil mi yoldaşlar?

ASİLER BİRLİKTE
Kulluğumuz padişaha ayan!

MUSTAFA (I Yeniçeri'ye yaklaşp palasını göstererek)
Bu ne?

I YENİÇERİ
Paladır, padişahım

MUSTAFA
Neye yarar?

I YENİÇERİ
Keser.

MUSTAFA (kabzaya uzanarak)
Bir bakayım.

(I Yeniçeri önlemek isteyince)

Höst!

(Palayı kınından sıyrır.)

Ne keser bu?

I YENİÇERİ
Her şeyi keser, padişahım.

MUSTAFA
Uzat.

I YENİÇERİ
Neyi?

MUSTAFA
Boynunu.

(Herkes dehşet içinde kalır.)

Ben padişah mıyım?

I YENİÇERİ (çekinerek)
Elbette.

MUSTAFA
Bu da her şeyi keser.

I YENİÇERİ
Öyle.

MUSTAFA
Eee?

(Yeniçerilerle sipahiler bakışmaya başlayınca)

VALİDE SULTAN (telâşlı, Davut'a)
Altın saç! Altın saç!

(Davut koynundan bir kese çıkarıp altın saç ar ortalığa.
Asiler kapışırken)

MUSTAFA (kahkaha atıp palayı sallıyarak)
Yeter bire köftehorlar, yeter yuttuğunuz!
Bire savulun! Savulun!

(Kaçısan kaçışana, tam bir kargaşa. Osman girerken
ortalık durulur, herkes toparlanır.)

MUSTAFA (palayı elinden atıp ona koşarak)
Osman nerdesin Osman!

(Osman'ın boynuna sarılarak hıçkırır.)

OSMAN (şefkatle)
Sakin olun, amca, sakın olun.

(Mustafa'yı daha önce oturduğu yere oturturken)

MUSTAFA
Neler oluyor Osman, nerdeyim ben?

(Osman omuzunu okşayınca, kuzu gibi olur.)

OSMAN (yeniçerilere)
Bir yeniçeri olarak geldim yoldaşlar,
sizden biri olarak geldim buraya;
kendi ocağıma geldim.

I YENİÇERİ (duygulanır)
Padişahım hoş gelmiştir aramıza,
ocağımıza şeref bağışlamıştır.

(Öbür âsiler de aynı havaya girmeye başlayınca
Valide Sultan'la Davut telâşlanırlar.)

OSMAN
Buraya bir beygir sırtında geldim.

Görülmemiş hakaretlere uğradım,
ağza alınmaz küfürler işittim yol boyunca.

(Asiler suçlu, başlarını eğerler. Osman perişan
kılığını göstererek)

Siz hiç bu durumda padişah gördünüz mü yoldaşlar?

(Asiler yavaş yavaş başlarını kaldırırlar, önce sevgiyle
Osman'a bakarlar, sonra Davut'la Valide Sultan'a
hışımla, Osman Mustafa'yı göstererek)

Padişah yaptığınız şu zavallıya bakın.
Bunun hükmü nasıl geçer? Adını sorsanız, bilmez.

I SİPAHİ

Kabahat büyükten, bağışlamak küçükten.

II SİPAHİ

Bağışla kullarını, padişahım.

(Davut dışarı doğru işaret eder. Cellât, Osman'ın
cellâdı girer, Osman'a kement atar.)

I YENİÇERİ (öfkeyle)

Bire neylersiniz?

SESLER (seyircilerin gerisinden)

- Sultan Osman'a illşilmesin!
- Canı bize emanet.
- Kılına hata gelmesin!

(Osman öne doğru ilerlerken, Davut'un işareti üzerine
birkaç kişi önlemeye kalkar.)

OSMAN

Çekilin! Konuşmak istiyorum onlarla.

I YENİÇERİ

Çekilin.

(Önlemeye çalışanlar çekilir.)

OSMAN (seyircilere doğru)

Yoldaşlarım, devlet çöküyor, batıyor devlet!
Bindiğiniz dalı ne diye kesersiniz?
Devlet yok olursa, sizler kalır mısınız?

SESLER (seyircilerin gerisinden)

- Suçlular ceza görsün!
- Bizim padişahımız sensin!
- Biz mecnun padişah istemeyiz!

(Osman tam konuşacağı sırada, Davut'un işareti üzerine,
Cellât kement atar yine. Osman dönüp yakalar kemendi,
hızla çeker, Cellât yere kapaklanır. Osman kemendi
Davut'a doğru fırlatır.)

I YENİÇERİ

Çıldırınız mı siz! Dışardakiler farkederse
parça parça ederler hepimizi.

II YENİÇERİ

Bizi de suç ortağı mı yapmak istersiniz?

I SİPAHİ

Bir padişahın göz göre göre canına kastetmek,
İslâmın halifesini boğazlamaya kalkmak hâ?

II SİPAHİ

Hem de bir camide! İslâm tapınağında!

OSMAN (Davut'u göstererek)

Aklı tutulmuş, yüreği kararmış bunun;
düşünceleri birer yarasa, duyguları ahtapot.
İslâmın halifesini değil, İslâmın peygamberini dahi
boğazlıyabilir bu yobaz, hem de İslâmîyet adına.
Dostlarım, yoldaşlarım, kardeşlerim!

(Seyircilere doğru seslenirken ara sıra içgüdüyle
dönüp kementten sakınmak ister.)

Daha ne kadar alçalmam gerekiyorsa,
söyleyin de, o kadar alçaltayım kendimi. Yeter ki
bir deliye emanet etmeyin ülkenin kaderini.

Akıldan ne kötülük gördünüz ki
cinnete bu denli rağbet edersiniz?

(Davut'un işareti üzerine)

BİR SES (seyircilerin gerisinden)
Daha önce aklın nerdeydi?

OSMAN
Acemliğime verin, gençliğime, toyluğuma verin.

(Davut'un işareti üzerine)

BİR SES (seyircilerin gerisinden)
Şimdi akıllandın mı yani?

OSMAN (sınırlı)
Elime imkân geçerse anlarsınız!

DAVUT
"Öz halkım anlamıyor Kur'an'ın dilini,
Tanrıyı Türkçe konuşurmalyız" diyen kimdi?

SESLER (seyircilerin gerisinden)
— Tövbe, tövbe!
— Böyle mi dedi, paşa?

OSMAN
"Sizler anlıyasınız diye Arapça konuştuk"
diyor Tanrı kitabımızda. "Türklerle konuşurken
Türkçe konuşurum" demektir bu.

DAVUT
Arapça bilen bir alay hoca var ülkede.
Onlar açıklyamaz mı Kur'an'ın içindekini?

OSMAN (Alaylı)
Bu işte dahi aracı mı gerek, Davut?

DAVUT
Türk Arapça dua ederse Tanrı anlamaz mı?
O her şeyi bilen değil midir?

BİR SES (seyircilerin gerisinden)
Anlamaz olur mu Tanrı ?

OSMAN (camidekilere ve seyircilere doğru)
Ama Tanrının anlaması değil
insanın anlamasıdır insana gereken. Onun için
Tanrıyı kendi dilimizle konuşurmalyız,
biz dahi kendi dilimizle seslenmeliyiz Tanrıya;
çünkü her kuş ancak kendi kanatlarıyla uçar.

DAVUT
Bu ne lâubalilik, bu ne kendini bilmezlik!
Tanrı bizlerle konuşur mu hiç?

SESLER (seyircilerin gerisinden)
— Bizim yoldaşımızdı sanki!
— Yok canım, silâh arkadaşımız!

OSMAN
Peki o kendi kendine mi konuşuyor Kur'an'da?
Öbür kutsal kitaplar hep Tanrı üstüne konuşurlar;
bizim Kur'an'ın en büyük yeniliğiyse
Tanrının kendisini konuşurmasıdır, kardeşlerim.
Elbette yoldaşımızdır Tanrı, yoldaşımız olmalıdır.

DAVUT
Bu sözler hâzâ küfür değil midir?
Bunları dinlemek dahi küfre batmak değil midir?
Ne denir böylesine, yoldaşlar, ne denir?

SESLER (seyircilerin gerisinden)
— Dinsiz!
— Zındık!
— Kâfir!

DAVUT
"Peygamberin koyduğu yasalar ancak kendi çağında,
kendi toplumunda geçer akçedir" diyen kimdi?

BİR SES (seyircilerin gerisinden)
Bunu söyledi mi, paşa?

OSMAN

"Çağın şartlarına uyun" diyor peygamber efendimiz.

DAVUT

"Kendi yasalarını yaratamıyan bir toplum
hiç bir zaman kendi hayatını yaşyamaz" diyen kimdi?
"Ulusun bu köhnemiş yasalarını toptan kaldıracağım,
ben biçim vereceğim bugünün hayatına" diyen kimdi?

BİR SES (seyircilerin gerisinden)

Bunları da söyledi ha?

OSMAN

Bu sözler ağzımdan böyle çıktı mı bilmiyorum,
ama bunları böyle söylemiş olmak isterdim.
O kadar yerinde ki...

DAVUT

Bu ne demektir, farkındasınız, değil mi yoldaşlar ?

BİR SES (seyircilerin gerisinden)

Bugünün peygamberi benim demektir.

OSMAN

Hâşâ!

DAVUT

Görünen köy kılavuz ister mi?
Ya o kılık kıyafet sevdasına ne buyrulur?
"Hafif giyinmeli bundan böyle" diyerek
az hafiflik etmediniz hani...

(Gülüştürmeler)

Ya sokakta adam boğdurmalar? Hele asker düşmanlığı?

SESLER (seyircilerin gerisinden)

— Meyhaneleri basmak olur muydu Osman Çelebi?
— Yeniçerileri taş gemilerine doldurup
denize boşaltmak kimin marifetiydi?

OSMAN

Sen de aynı denizi boyliyacaklardansın!

SESLER

— Ak yanaklar iki gül
kâküllü altın püskül,
ne ağlarsın boş yere
gül be Genç Osman'ım gül!
— Sil gözünü yaşını
koy sineme başını;
pek sevdim be Osman'ım
senin samur kaşını!

I SİPAHI

Sus be edepsiz herif!

I YENİÇERİ

Karşıdaki bir padişah ne de olsa.

BİR SES (seyircilerin gerisinden)

Kim? Bu tüsüz oğlan mı?

OSMAN (öfkesini yenemiyerek)

Elime bir fırsat ve imkân geçerse
kimdir padişah, gösteririm size!

DAVUT (çevresindekilere ve seyircilere doğru)

Tekrar padişah olursam
topunuzun canına okuyacağım demek istiyor!

BİR SES (seyircilerin gerisinden)

Öyle mi, Osman Çelebi?

OSMAN

Tekrar padişah olursam
Önce senin canına okurum, Davut!

DAVUT (âsilere)

Sonra da sizin!

(Camidekilerden de, avludakilerden de homurdanmalar
yükseilir.)

Öyle ya ağalar! Bu işte beraber değil miyiz?
Her zaman beraber değil miyiz yoldaşlar?

I YENİÇERİ

Paşamızla beraberiz.

ASİLER (camidekilerle avludakiler)

Paşamız nerde biz orda!

DAVUT

Sizler nerde paşanız orda!

VALİDE SULTAN

Bu yılan sağ kaldıkça
ne bize hayat var ne size, ağalar.

(Davut'un işaretini üzerine Cellât yine kemendine davranır.)

I YENİÇERİ (elini kaldırarak)

Sakin ha! Canı bize emanet.

I SİPAHİ

Kanı kutsaldır. Kanını akıtanın kanı akar.

BİR SES (seyircilerin gerisinden)

Canına ilişmek yok!

OSMAN (Davut'a)

Behey zalim! Benden ne kötülük gördün ki
böyle davranırsın bana? Tam iki defa
idamlık suç işledin, bağışladım seni.
Lâyık olmadığın yerlere getirdim.
Bana düşmanlığın nedir?

DAVUT

İki defa idamlık suç işledim
siz de bağışladıysanız, demek ki
siz dahi iki defa büyük suç işlediniz.

OSMAN (acı acı gülerek)

Doğru!

DAVUT

Beni lâyük olmadığım yerlere getirdiyseniz,
yine suç işlediniz demektir.

OSMAN

Doğru! Doğru! Sırf bunun için öldürmeli beni.
Evet, yoldaşlar, cezamı çekmeliyim. Yalnız,
bu katilin, bu kim bilir kaç yüzlü hainin
eline bırakmayın beni. Madem bana ölüm gerekiyor,
sizin elinizden olsun, hem şimdi, burda!

ASİLER

Hâşâ!

I SİPAHİ

Hele ortalık biraz sükûn bulsun,
yine sizsiniz padişahımız.

II SİPAHİ

Size el uzatmak kimin haddine!

SESLER (seyircilerin gerisinden)

- Sultan Osman'ın padişahlığını istemeyiz.
- Ama ölmesine de karşıyız.
- Padişahımız Sultan Mustafa'dır.

(Birlikte)

Sultan Mustafa! Sultan Mustafa!

MUSTAFA (dehşete kapılıp Osman'a doğru koşarak)

Kurtar beni Osman, kurtar beni!

(Davut, Valide Sultan ve başkaları Mustafa'yı önleyip
uzaklaştırırlar. Valide Sultan Davut'un kulağına fısıldar,
Davut da Mustafa'nın. Mustafa gülererek başını sallar.)

DAVUT

Padişahımızın buyruğudur!

(Herkes kulak kesilir.)

"Sevgili yeğenim Sultan Osman bundan böyle
Yedikule'de ağırlansın."

OSMAN (irkilerek)

Yedikule'de mi!

DAVUT

Buyurun, burası pek tekin değil sizin için;
orda daha bir güven altında olursunuz."

(Asiler, Valide Sultan, Mustafa çıkarlar. Davut'la
Cellât Osman'ı götürür.

Sokak. I ve II İstanbullu

girer.)

I İSTANBULLU

Suçu neydi Allah aşkına
kurtarmaya çalışmaktan başka?

II İSTANBULLU

Hep sonradan gelir bizim aklımız,
iş işten geçtikten sonra.

İKİSİ

Yazıklar olsun!

(III ve IV İstanbullu girer.)

III İSTANBULLU

Seyirci kaldık olup bitenlere.

IV İSTANBULLU

Her zamanki gibi.

DÖRDÜ

Yazıklar olsun bize!

(Çıkarlarken)

ANADOLU KOROSU (dışardan)

Kasdım budur şehre varam!
Neden niçin bir bir soram!
Bir bir soram! Soram! Soram!

(Yedikule. Osman, Davut ve iki cellâtlı girer.)

OSMAN (hücrenin girişini göstererek)

Demek burda ağırlanacağız.
Gel bu işten vaz geç, Davut.

Sağ kalırsam, bir aptallık daha eder
yine bağışlarım seni. "İyi bir padişah olsaydım
böyle kötü bir vezir seçmezdim" der
kendime yüklerim suç'u. Doğrusu da budur zaten.
Şimdi benim hayatımı söndürebilirsin
ama ölümümle başedemezsin, Davut!

DAVUT (cellâtlara)

İçeri!

(Cellâtlar hücreye sokmak isteyince Osman eliyle iterek
kendisi girer. Bunun üzerine cellâtlar girmekten
çekinirler.)

OSMAN (içerden)

Cümbüş ne zaman başlıyor, Davut?

(Davut'un ısrarlı işaretleri üzerine cellâtlar hücreye
girerler, ama hemen yuvarlanarak geri çıkarlar.)

Bunlar pek acemi, Davut!

DAVUT

Dört olun!

(İki cellât daha gelir, dördü birden dalar hücreye.
İçerde boğuşma sürerken)

OSMAN

Bunlar da becerikli çıkmadı, Davut!
Başka yok mu, yok mu başka?

DAVUT (hırsından kudururcasına bağırarak)

Sekiz olun, kırk olun, yüz olun!
Bitirin şu işi, bitirin!

(Birkaç kişi daha saldırır hücreye. Boğuşma şiddetlenir.
Derken uzun bir çığlık yükselir ve sürer. Cellâtlar
soluk soluğa çıkarak kaçırlar. Sonuncu cellât, Osman'ın
cellâdı, çıkar; kemendi Davut'un önüne bırakır. Ortalık
ağarırken çığlık sürmekte, her yandan duyulmaktadır.
Sipahilerle yeniçeriler dehşet içinde girerler. Sonra

İstanbulularla Anadolu köylüleri gelirler, âsilere
doğru hınçla bakarak yere tükürürler.)

I YENİÇERİ (Davut'un kavuğunu devirir, yerdeki kemendi cellâda
göstererek)
Al şunu!

(Cellât kemendi alır.)

Geçir boynuna.

(Cellât kemendi Davut'un boynuna geçirir.)

I SİPAHİ (hücreyi göstererek)
Aynı yerde!

(Cellât Davut'u hücreye sokarken)

P E R D E